

קבץ

דבורי מוהרא"ש

דבורים נוראים ונפלאים, מעוררים מעירים ומחזקים, אשר מתוך הנחל נובע מקור חכמה נובעים, להחיות נפש כל חי ומשם ישקון העדרים, להתחזק בעבודת הבורא בכל דרגת שיהיו נמצאים

אשר נאמרו בשעור חמש רש"י של
מֶרֶן מוהֲרַא"ש שְׁלִיט"א

בְּלִיל שִׁישֵׁי פֶרֶשֶׁת וָאֵרָא

כַּמַּיְתָת תִּשְׁע"ג

וְיָא לְאֹר מִזֹּ אֶדֶר תִּשְׁע"ד

עַל יְדֵי תַלְמִידֵי מְתִיבְתָא 'הִיבַל הַקֶּדֶש'

חֲסִידֵי בְּרַסְלָב

עִיר הַקֶּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכְב"א

יְחֻד הַי"ה אֱלֹהִים

שְׁעוֹר ד'

ליל שישי פְּרֶשֶׁת יתרו כּא שְׁבֻט ה'תשע"ג

יש שְׂמִיעָה וְיֵשׁ שְׂמִיעָה, יתרו זכה שֶׁהַשְּׂמִיעָה תְּעוֹרֵר אוֹתוֹ בְּפְרֶשֶׁת הַשְּׂבוּעַ, אָנּוּ קוֹרְאִים בְּתוֹרַה הַקְּדוּשָׁה (שְׁמוֹת יח, א): וַיִּשְׁמַע יתרו כֹּהֵן מִדִּין חֵתָן מִנְשָׂה אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא ה' אֵת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם. וְאֵיִתָּא בְּזַהֵר הַקְּדוּשׁ (ה"ב ס"ח ע"א) וַיִּשְׁמַע יתרו וְגו', וְכִי יתרו שָׁמַע, וְכָל עֲלָמָא לֹא שָׁמְעוּ, וְהָא בְּתִיב, (שְׁמוֹת טו, יד): "שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן"¹? אֵלָּא, כָּל עֲלָמָא שָׁמְעוּ, וְלֹא אֶתְבְּרוּ, וְאֵיִהוּ שָׁמַע וְאֶתְבְּר, וְאֶתְכַפֵּיא מִקְמִיהָ

¹ הֲלֹא אֵיִתָּא בְּדַבְרֵי חו"ל, שְׁקָרִיעַת ים סוּף הַתְּפָרְסָמָה בְּכָל הָעוֹלָם, כְּדֹאֵיִתָּא בְּפִדְרֵשׁ (יְלֻקוּט שְׂמוּאֵל קסא): 'בְּשִׂאֲמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעֲשֵׂה: "הָרִם אֶת מִטְּהָר" – נִבְקְעוּ כָּל מִיּוֹת שְׁבַעֲוֹלָם, אֶפְלוּ תַּמּוּם שְׁכַפְדִּים, וְשִׁבְלִינִין, וְשִׁבְגִינִיּוֹת, וְשִׁבְצִלוֹחִיוֹת, וְשִׁבְבוֹכִיּוֹן; וְנִמְצָא, שֶׁכִּשְׂאֵהָד הַכְּחִין בְּמִים שְׁבִידוֹ שְׁנִבְקְעוּ, יֵצֵא חֲחוּצָה, וְסַפֵּר לְחֻבְרוֹ, וְגַם הוּא הַתְּפִלָּא שְׁתַּמּוּם שְׁלוֹ נִבְקְעוּ, וְכָף הַתְּפָרְסָם בְּכָל הָעוֹלָם שְׁנִבְקַע תַּיִם, וּמַה רְבוּתִיהָ דִּיתְרוֹ?

דקודשא בריך הוא, ואתקרב לדחלתיה². בלם שמעו את שמע קריעת ים סוף! אבל "וישמע יתרו" – שמע ובא! שמיעתו של יתרו היתה שמיעה שונה משל שמיעת בני העולם, כי שמיעתו גרמה לו לבוא ולהתגיר, בלשונם של בעלי המוסר יש משג של 'דערהערן'³, שזה שונה מספתם 'הערן'⁴, יש אחד ששומע והולך הלאת, ויש אחד שמפנים את הדברים ומגיע ומתקרב.

בבר לא יועיל שום דבר להסמך מ"ם

היה צדיק גדול אצל אנשי שלומנו, בשם הרב החסיד ר' ישראל קארדוונער ז"ל, הוא נהג לומר: 'חיום, שרבנו תקדוש אמר וצעק: געוואלד! זייט אייך נישט מיאש קיין יאוש איז גארנישט פארהאנען – יכול בבר הסמך מ"ם לרקד מהארץ עד לשמים ומהשמים לארץ, כי זה בבר לא יעזר לו! כי אחר שרבנו תקדוש למד תקדמה נפלאה כזו שאדם אסור לו להתיאש, אף בזמנים הכי קשים ומרים, אזי גמרנו, מה הוא הסמך מ"ם? הוא רוצה לשבר

² תרגום: וכי יתרו שמע, וכל העולם לא שמע, והרי פתוב (שמות טו, יד): "שמעו עמים ירדון?" אלא, כל העולם שמעו, ולא נשברו, והוא שמע ונשבר, ונכנע מלפני הקדוש ברוך הוא והתקרב ליראתו.

³ לשמוע בדרך של האזנה, הקשבה והפנמה.

⁴ לשמוע, באידיש.

את האדם, על ידי שמכנים בלבו מחשבות משברות: "אתה כבר לא מועיל... ממוך כבר לא יהיה כלום... אתה כבר אבוד... וממוך כבר לא יכול לצאת שום טוב" – אבל אין דבריו נחשבים כלל, כי הרבי הקדוש כבר אמר: געוואלד זייט זיך נישט מניאש גאר קיין יאוש איז נישט פארהאנדן!

שני סוגי אנשים ששומעים את ההתחזקות

וזו המשמעות של "וישמע" – שמע והפנים את הדברים והכניסם בעצמו, יש שני סוגי אנשים, סוג אחד, באים ואומרים לו: "אתה יודע, רבנו הקדוש אמר אסור להתניאש, נו, מה אתה מתניאש?" אבל הוא מתחיל להצטדק ולומר: "אני לא יכול להתחזיק את עצמי, יש לי כאלו צרות, יש לי כאלו יסורים"... ויש סוג אחר: ברגע ששומע דבורים אלו, שרבנו הקדוש אמר – 'אין שום יאוש בעולם כלל', ושומע שהוא יכול לתקן אף את הדברים הכי בלתי רצויים שעשה, ויכול להחליץ מהבוץ שלו, מיד מתעורר להאמין ולקבל את הדברים – זה נקרא 'דערהערן'!

לא רק לשמוע את העצות אלא להשתמש בהן
 ופעם שאל אותו תלמידו ומקורבו הרב החסיד ר' ישראל בער
 אודסער ו"ל⁵, הוא נעעפען, סבל הרבה צרות, הרבה בזיונות, פי
 רדפו אותו עד להרמה, הוא היה תמיד מתפלא ושואל את הרב
 החסיד רבי ישראל קארדונער ו"ל: "איך אתם תמיד שמחים? למה
 עלי עוכרות צרות רבות כל כך, ואלו אתם תמיד שמחים ומרצים
 מלאי התחזקות?"... (הוא היה אדם מאוד שמח עד שלא נראה אדם שמח במוחו,
 ואם אתם חושבים שהיו חסרות לו צרות... טעות בידיכם! נפטרו לו ילדים, הוא היה בעל
 יסורים גדול, שסבל מאוד מפקלת הראומטיום⁶, ועוד, ואף על פי כן הוא היה תמיד
 שמח...), ואז חזקו רבי ישראל, ואמר: "שנינו שמענו את ההתחזקות
 של הרבי... אין שום יאוש וכו', אלא שאני משתמש בעצות
 ובהתחזקות האלו. השתמש גם אתה – ותראה שאתה גם תהיה
 שמח".

⁵ נפטר ב"ח חשון תשנ"ה, בגיל מאה ותשע שנים.

⁶ מחלה שמסבה כאב עז במפרקים ובשרירים וכו', כיון שנהג לשבת באתרא קדישא
 מירון, באפן קבוע – שבועות על גבי שבועות, וחרו שם בהרים הנבוכים, בפרט בהרף –
 קר נורא, ולכן כאבו לו מאד כל אבריו ועצמותיו, לכן עבר להתגורר בעיר הקדש מבריה
 החמה יותר.

אם אני רוצה להיות מקרב אל רבנו הקדוש, עליו לקבל את כל דבריו רואים מזה, שהעקר ב'וישמע' הוא שצריך להכניס את זה בתוכנו. וזו נקראת התקרבות לרבנו הקדוש, אדם צריך לדעת אם אני רוצה להיות מקרב אל רבנו הקדוש, עליו לקבל את כל דבריו, תורתיו, שיחותיו ועצותיו באופן כזה: – "את זה אמר רבנו הקדוש, וככה זה, יקב הדין את החר", ואינו נכנס לזבוחים עם אף אחד, ולא מעגין אותו מה תולת אומר ומגיב על זה, כי אם הוא מקרב לרבנו הקדוש, עליו לומר תמיד: 'אזוי ואגט דער הייליגער רבי' (ככה אומר רבנו הקדוש), לכן צריך ללמד הרבה את הספרים הקדושים: 'שיחות הר"ן' ו'חיי מוהר"ן', עד שנזכה להיות בקיאים בהם פראוי, וידוע מה שמוהר"ן ז"ל התבטא: "עקר מה שהוא הכיר את רבנו הקדוש, היה על ידי השיחות 'חלין' שלו" – שאותן רשם בספרים אלו.

סגנון בנית המאמרים שבספר הקדוש 'לקוטי מוהר"ן' אמנם, ה'תורות' הארבות בספר הקדוש 'לקוטי מוהר"ן' הן תורות עמקות מאד, וגם נמשכות באריכות גדולה, כמנהגו של רבנו ז"ל לומר תורה במשך שעותים או שלוש. והלומד את תורתיו, עליו להתאמץ להבין ולזכר את השור העמק שבין הקטעים, התארו

לעצמכם, שהרי התורות הללו נאמרו בעל פה, שבודאי ארבה אמירתן זמן רב, והיה צריך 'לאחזו ראש' לחבר ענין אחד לשני, כי אם באשר התורות הללו כתובות בתוך ספר, בארץ מסדר בתוך ה'לקוטי מוהר"ן', צריך להכניס את המלה, כדי שלא לאבד את הקשר בין הדברים וכו', וכמו שאמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן סימן קצט): 'אין מי שיוכל להבין בהספד (תינו בספר 'לקוטי מוהר"ן), כי אם מי שיכול לומר כל תורה ותורה פנים ואחור', מפל שכן, בעת אמירתו, שהן נאמרו בעל פה, עד כמה היה צריך להשקיע בעמקות הפחשבה, כדי להבין אותן ולזכר את הדברים.

את השיחות יכול כל אחד ללמוד

אבל את השיחות יכול כל אחד ללמוד, וזה עקר השיחות מרבנו הקדוש, לכן צריך כל מקרב חדש תמיד לחזור תרבה על הוי"ה מוהר"ן ו'שיחות הר"ן', ואז ידע מה רוצה רבנו הקדוש, מה אומר רבנו הקדוש. ואמר רבנו ז"ל בפרוש (תינו מוהר"ן סימן שנה): 'שפכל שיחה ושיחה שהיה משית ומדבר עמנו יכולים להיות על ידה איש בשר, ואפלו צדיק גמור כל ימי חייו כמו שאני רוצה (אזוי ויאי איה מיון איין גוטער יהוד) אם ירצה לילך עמה לקים כפי שיחתו הקדושה'. והענין הוא, שפשאנו רואים שיחה מפרשת מרבנו ז"ל, ככר לא

מענין מה שהוא אומר ומה שהוא אומר, אם רבנו ז"ל אומר משהו – זהו זה.

צריך לנחם כל שיחה מרבנו במסירות נפש

אבל זה הדבר הקשה ביותר להתקבל על דעת בני אדם, כי אם אמנם דרכם להגיב בהתפעלות על שיחה נאה ששמעו, עם קריאות התלהבות, אבל לא מעבר לכך... כי הם לא מרגישים שזה מחייב אותם להשתנות, ולנהוג על פי מה ששמעו... לא כן בענין רבנו ז"ל אין דבר כזה – כל שיחה צריך לנחם! לדגמה, אם רבנו ז"ל אומר שצריך להיות בשמחה, צריך לנסות בכל מיני אפנים שבעולם רק להיות שמח, אם רבנו ז"ל אומר (שיחות הר"ן סימן קע"ז): 'ראוי לכם לשמוח בי, מה שזכותם שיתיה לכם רבי כזה'; עלינו להשתדל לשמוח בכל עז ותעצומות, ואם איננו שמחים – הרי שזה פגם גדול באמונת חכמים!

אם יש דעת הקדשה לא שנה שום יסורים

והנה כל אחד מאתנו יודע בעצמו, מה עובר על כל אחד מאתנו, חבילות צרות ויסורים בגשמיות וברוחניות, והעקר הוא ברוחניות, כמו שרבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ז'): 'כל היסורים שבעולם

אינם נחשבים למשאוי בנגד המשאוי הכבד של עוונות, הם ושלום, רחמנא ליצלן. ואפלו בשיש לאדם יפורים, אם אין בהם עוונות, אינם נחשבים ליפורים כלל. וזה בהינתן (שבת נה ע"ב): 'אין יפורין בלא עון'. שפשאיין בהם עוון, אינם יפורים כלל, כי עקר היפורים הם רק בשנזופלים בעוונות, הם ושלום; ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רנ): 'דע, שכל מיני צער וכל היפורים אינם רק מחסרון תדעת, כי מי שיש לו דעת וידע שהכל בתשגחה מהשם יתברך, אין לו שום יפורין, ואינו מרגיש שום צער'. כי בכל מה שעובר על האדם עליו לעשות את החשבון: "הרי כך רצה הבורא! וכי אהיה חולק על הבורא? ברור לי, שהוא יודע מה שהוא עושה, ומה שעושה הוא לטובה! וגם אם מאד מר לי, יודע אני שכך הוא רצונו יתברך!". ונגלה לנו כאן רבנו ז"ל, למה האדם סובל צער? כי לקחו ממנו את השכל? כי אם היה לו שכל והיה יודע שהכל מאת הבורא לא היה מצטער כלל. ומה נקרא דעת? – "אתה הראת לדעת כי ה' הוא אלקים אין עוד מלבדו" (דברים ה, לה), אם אדם יודע שהכל מאת הבורא! זה נקרא שיש לו דעת. ואומר רבנו ז"ל: מתי יש יפורים? רחמנא ליצלן, באשר יש עוונות, אם אדם, נעבעך, הטא – הוא מאבד את השכל, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (פוסה ב' ע"ב): 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות!'

הבח העצום של אדם שקבל דעת מהצדיק

ואומר רבנו ז"ל (לקיפוי מוהר"ן חלק א' סימן עב): 'וכבר מנח בלל בדינו, שמי שהוא חכם אמת קצת, אינו נחשב אצלו זאת התאווה לשום נסיון. אפלו אם תתבע אותו אישה יפה במקום סתר, שיהיה בידו למלאות התאווה, הוא אצלו רק שטות ושגעות, ואינו נחשב לו לנסיון בלל'. וזהו הבח העצום של אדם שקבל דעת מהצדיק – שהיתה לו הזדמנות לעשות עברה, ולא עשה, כי מפחד מהשם יתברך, זה היה הבח של יוסף הצדיק, שאמר (בראשית מב, יח): 'את האלקים אני ירא...' להתחזק בעת נסיון, ולומר בכל עז ותעצומות: "לא! לא! לא! יש לי מורא מהבורא אני לא אעשה זאת". אבל בשאין לו דעת, יש לו יסורים גדולים, רחמנא ליצילן, ועקר הדעת מקבליים מהצדיק! כי אם זוכה לצית את הצדיק – זוכה לקבל שכל.

להכנים שמחה גם באחרים...

ולכן, עלינו לזכר, שאם רבנו ז"ל אומר, שצריך להיות שמחה, עלינו לעשות זאת עם כל האפנים שבועולם, כגון לדבר אודות שמחה, לחזק את הזילת על שמחה וכו', וזה דבר גדול מאוד, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקיפוי מוהר"ן חלק א' סימן קו): 'אשרי משפיל אל דל, הינו כשהוא בקטנות המחוק, ומשפיל עצמו לגדלות המחוק, אזי ביום

רעה ימלטהו ה', נמתקין כל הדינין. ואם לא יכול בעצמו לבוא לגדלות המחין, עצה לזה, שישפיל אחרים, ועל ידי זה נתעורר גם אצלו. וכן רבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן קפד): 'בשאתה מדבר עם חברו ביראת שמים נעשה אור ישר ואור חוזר, ולפעמים מקדים האור חוזר קדם האור ישר, בשתמקבל יש לו מת קטן ואין יכול לקבל דברי חברו, כי אז קדם שתמקבל חברו ממונו שזהו בחינת אור ישר, קדם לזה מקבל הוא מחברו, ואזי האור חוזר קדם לאור ישר, כי בשמדברין עם חברו ביראת שמים. אף שאין חברו מקבל ממונו, אף על פי כן הוא מקבל התעוררות מחברו, כי על ידי התפאה שיצאו הדבורים מפיו לחברו, על ידי זה חוזר האור אליו, (וזהו בחינת אור חוזר ממש המובא בפתחים עין שם), כמו מי שפכה בפתל שחוזר הדבר אליו, כמו כן בשמדבר לחברו אף על פי שאין חברו מקבל ממונו, אף על פי כן הוא בעצמו יכול להתעורר מהם, על ידי התפאה שיצאו הדבורים לגבי חברו והכו בו וחזרו אליו, ועל כן אם היה מדבר אלו הדבורים בינו לבין עצמו יכול להיות שלא היה מתעורר מהם כלל, ועל ידי שדברם לחברו, נתעורר מהם אף שחברו לא נתעורר, כי חזרו אליו על ידי בחינת התפאה כנ"ל. (וזהו בחינת אור חוזר שהוא על ידי בחינת הפאה כמבאר בפתחים והבן), עד כאן דברי רבנו ז"ל. וזה פשר השמחה הגדולה שפרגיש זה שחזק את זולתו על מדת

השְׁמִיחָה – שְׁמִקְבֵּל שְׁכָרוּ מִשְׁלָם, שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ מִתְחִיל לְהִרְגִישׁ אֵת
השְׁמִיחָה הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת.

הַקְשִׁי לָאֵחָז בְּעֵצַת רַבְּנֵי בְּעִנְיֵן הַתְּבוּדוּת בְּאֵה מֵאִפְיוֹקוּרְסוֹת

רַבְּנֵי ז"ל לְמוֹד אוֹתְנֵנוּ לְפָרֵשׁ אֵת כָּל שִׁיחַת לְבַנּוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ –
זֶה תְּרִי דְבַר בַּהּ פְּשׁוּטִי! – לְפִתַח אֵת הַפֶּה וּלְדַבֵּר: "רַבּוֹנֵנוּ שֶׁל עוֹלָם!
אֲנִי צָרִיךְ בְּסֶפֶק... אֲנִי צָרִיךְ בְּרִיאוֹת... אֲנִי צָרִיךְ אֵת הַדְּבַר הַזֶּה וְאֵת
הַדְּבַר הַהוּא"... וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, אֵת כָּל הַהֲצַטְרָכוֹת שֶׁלוֹ יִסְפֵּר בְּפִרְטוּיֹת
לְבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ. וְלָמָּה אֵין הָאָדָם זוֹכֵה לָזֶה בְּשִׁלְמוֹת? כִּי תַמִּיד עוֹלֹת
בְּדַעְתּוֹ מִחֲשֻׁבוֹת שֶׁל שְׁטוֹת וְהִבְלִ: "וְכִי מִקְשִׁיבִים לִי?" "אֵהוּ! הֵאֵם
צָרִיכִים אוֹתִי בְּכָלֵל?" אֵלֶּיז הֵן כְּבָר 'חֲכָמוֹת! לָךְ הֵן נִקְרְאוֹת בְּפֶה
הַמוֹן הָעָם, אֲבָל בְּאַמֶּת אֵלֶּיז הֵם כְּבָר שְׁטוּיֹת וְחִבְלִים!!! וְעַקֵּר
תִּיחֲדוּת הוּא בְּתַמִּימוֹת בְּלִי הַשְׁטוּיּוֹת הַלְלוּ הַנְּדָמוֹת אֶל חֲכָמוֹת.
וּמֵאֵין בְּאוֹת הַמְחֻשְׁבוֹת הָאֵלֶּיז? כְּבָר גְּלַח לְנוּ רַבְּנֵי ז"ל (לְקוּטִי מוֹתְרָ"ן
חֶלֶק א' סִימֹן סב): 'וּבְאַמֶּת, אִם תִּיחַ יוֹדַע הָאָדָם יְדִיעָה בְּלֵב שְׁלָם,
שִׁמְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ' (ישעיה נ, א), וְחֲקָדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד בְּשַׁעַת
הַתְּפִלָּה, וְשׁוֹמֵעַ הַתְּפִלָּה. וְדַאי תִיחַ מִתְּפַלֵּל בְּהַתְּלַחְבוֹת גְּדוֹל, וְתִיחַ
מְדַקְדֵּק מְאֹד לְכוֹן אֵת דְּבָרָיו. וּבְשִׁבִיל שֶׁהָאָדָם אֵינּוּ יוֹדַע זֹאת יְדִיעָה
בְּלֵב שְׁלָם, בְּשִׁבִיל זֶה אֵינּוּ מִתְּלַחֵב כָּל כָּךְ, וְאֵינּוּ מְדַקְדֵּק כָּל כָּךְ. וְכָל

אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו, בן התלהבותו ודקדוקו. והידיעה היא מהיצר הטוב שבלב, והסתרת הידיעה היא מהיצר הרע שבלב. והסתרת הידיעה, הן הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו לפל ברעה (משלי כח, יד); עד כאן לשון רבנו ז"ל⁷.

הפרנסה היא קשה, והיא פלא כמו וציאת מצרים

ואומר רש"י, וישמע יתרו – מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. והנה מצינו בדברי חכמינו הקדושים, שדמו שני דברים בתי האדם, שהם קשים בקריעת ים סוף, והם: פרנסה ומציאת תזווג; כמו שאיתא בגמרא (פסחים ק"ח ע"א): 'קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף'. וכן אמרו בגמרא (פס"ה ב' ע"ב): 'וקשין לזווג בקריעת ים סוף'. כי קריעת ים סוף היתה אחת מנפלאותיו יתברך, אשר בכיכול הקדוש ברוד הוא קרע את הים שיוכלו לעבור בו, שפזז דבר הוא למעלה מן השכל, שמים יהיו נצבים כמו קירות, ויוכלו לעבור דרכם? וכמו בן פרנסה היא אחת מהדברים הקשים ביותר, ואדם צריך להולד מחדש כדי שתהיה לו פרנסה, וכמו שאיתא בגמרא (תענית כח ע"א): 'ניחא לך דאפפיה לעלמא מרישא

⁷ מותרא"ש נ"י העיר כאן: הנה ברוד זו אני הולכים משיחה אחת לחברתה.

אפשר דמתילדת בשעתא דמוזני... הקשיים בפרנסה שזכרים את האדם לגמרי, וכמו שאיתא במדרש (שמות רבה לא, יד): 'אמרו רבותינו, אלו נתקבצו כל יסורין לצד אחד והעניות לצד אחד העניות מכרעת לבלתי; רחמנא ליצלו, אפגעיהמן זאל מען ווערן, אם אדם, נעבעע, נופל ומסתבך בחובות, ואין לו פרנסה, זה שזכר אותו לגמרי! לכן קשה פרנסתו של אדם בקריעת ים סוף, כמו שזה היה מאוד קשה, הן מחמת קטרוגים – שקטרוג⁸, והן מחמת עצם כל הענין שיהיה שדוד הטבע, שיהיו נעמדים שני קירות עשויים מפנים! כך היא גם הפרנסה.

הקשי והמרירות העצומים בענין מציאת חזווג

והנה גם בענין מציאת חזווג אמרו חז"ל, שקשה בקריעת ים סוף, ובכחינה מסימת, היא יותר קשה מענין פרנסה, כי בפרנסה, בשאין לו, יכול להסתפק במועט וכו'⁹. לפעמים ענין חפוש ומציאת חזווג

⁸ כמובא במדרש (ילקוט בשלח רמז רלד): שקטרוג השר של מצרים: הללו והללו עובדי עבודה זרה.

⁹ והזכיר מוהרא"ש נ"י כאן את שיחת רבנו ז"ל הנזכרת בספר הקדוש 'חיי מוהר"ן' (סימן תקכה) וזו לשונו: 'פעם אחת דברו לפניו מדיאגת פרנסה, גער בהם ואמר: מה לדאג על פרנסה הלא להם עם אינדיקום הוא מאכל טוב'. ואמר: ראיתי הנהגה אצל אנשי שלומנו

יכול להיות מאוד מור¹⁰; כי מסכנים אלו השרונים לבדם, ועוברים עליהם נסיונות קשים ומרים, ומרב צערם, הם נדמים באסורים במאסר היצר המסית אותם לחטא, הם ושלום, רחמנא ליצלן¹¹, ואלו הם הדברים הקשים ביותר העוברים על בני אדם, וכאשר סוף כל סוף זוכים למצוא את זונגם, הרי שנה הפלא הגדול ביותר, ונדמה ממש בקריעת ים סוף, שבנדאי היתה פלא נורא עד מאוד.

להודות שזכה להתחמק ולא להיות בפני מוכה

ועל בן אברהם לאחר נשואיו, שכבר זכה לגם ופלא הגדול הזה, ומצא את זונגו – עליו להכיר בטובתו של מקום, להודות ולשבת

היקרים, שהיו קונים למאכלם מלפפונים ללפת בהם את הפת... והיו אומרים: 'הלא זו היא שיחה מרבנו ז"ל'.

¹⁰ וידאבוננו אין איש המרגיש את מרירות הצעירים המתקשים במציאת זונגם, שנה הדבר הקשה ביותר, ואף האדם הגדול ביותר וכו', אם אינו חש בצערם – עדוין אין זו השלמות, כי בעל מופת הוא זה, שיכול לקחת על עצמו לשדד ולזונג זונגים, וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקומי מותרין חלק ב' סימן פט) אשר הצדיק משדד כל השדוקים:

¹¹ עבודת הצדיק היא להוציא את נשמות ישראל מבית האסורים שלהם.

את השם יתברך תמיד שנתן לו אשה, ולומר לפניו: "ברוך השם; עזרת לי יצאתי מבית הספר שלי".¹²

מי שרוצה – שר שירה ומו שלא רוצה – בוכה

ולדאבונינו, במקום לשבח את השם יתברך, יש שלא מפסיק לבכות (בכפיות מוכתו) על זה ש'נפל בפח'. מתאונן, מתלונן ומקונן תמיד: "וכי מה תיה חסר לי להתחתן? הרי יש לי 'צרה' על הראש!" היא בזאת וכזאת! מה הייתי צריך את זה? וזה מה שמסים שם במדרש: 'מהו "בפשוטות" בכי ושירות, מאן דבעי אומר שירה, ומאן דלא בעי בכי'. יש אחד שפיהו מלא שירה על שזכה להתחתן. אבל מי שאין לו שכל דקדשה – בוכה כל הזמן, כנ"ל.

זכה – עזרתו, לא זכה – בנגודו

ולגבי כל המענות ה'צודקות' שלו, שהיא בזאת או בזאת... עליו לדעת, שבדרך כלל אינן נכונות בעליל, כי חבל תלוי בהתנהגות שלו, אם תיה מתנהג אליה פראוי, תיה רואה בה דברים אחרים, ולא תיה מדבר בה... רוב הנשים דומות, כמו שאומרים חז"ל (שבת

¹² כדאיתא במדרש (בראשית רבה סה, ד): 'קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא בקריעת ים סוף הקדוש ברוך הוא מה עושה להן מונגן בעל פרחן שלא במוכתן הדא הוא דכתוב (תהלים סה, ז): "אלהים מושב יהודים ביתה מוציא אסירים בפשוטות".

סב ע"א): 'נָשִׁים עִם בְּפָנַי עֲצָמוֹן! וְהִכַּל תִּלְוִי בִּבְעַל, וּכְמוֹ שְׂמוּבָא בְּגִמְרָא (יבמות דף סג ע"א): 'אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאִי דְכַתִּיב: "אֲעִשֶׂה לּוֹ עֶזֶר בְּנִגְדּוֹ", זָכָה – עוֹזְרָתוֹ, לֹא זָכָה – בְּנִגְדּוֹ'. וְעֲלִינוּ לְדַעַת, כִּי הַתְּנַחֲלוֹת הַנִּכְוָנָה בְּבֵית דּוֹרְשֵׁת מִהָאָדָם שְׂתַהֲיָה לּוֹ חֻכְמַת שְׁלֹמֹה, כִּי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אָמַר (קֹהֶלֶת ו, כח): "אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מִצְאָתִי, וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא מִצְאָתִי" – הֵינּוּ שְׂגָלָה אֶת הַקָּשִׁי שְׁלוֹ לְמִצּוֹא אַחַת וַיְחִידָהּ, וּמִזֶּה רוֹאִים עַד כַּמָּה חֻכְמָה צָרִיךְ כְּדֵי לְמִצּוֹא אַחַת מֵאֶלֶף, הֵינּוּ לְהַצְלִיחַ בְּשָׁלוֹם בֵּית כְּרֵאוֹי, וְהִכַּל תִּלְוִי בְּאָדָם עֲצָמוֹ וְכַנ"ל.

לְעוֹלָם יְהִי אָדָם זָהִיר בְּכַבּוֹד אִשְׁתּוֹ

וְהַנֶּה בְּאִשֶּׁר עוֹזֵר תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, וְזָכָה לְהִקָּים בֵּית עִם יְלָדִים מְאִירִים עָלָיו לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ! וְלְהַזְהֵר בְּכַבּוֹד אִשְׁתּוֹ כְּרֵאוֹי, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ תְּקַדּוּשִׁים (בְּבֹא מִצִּיעָא נט ע"א): 'לְעוֹלָם יְהִי אָדָם זָהִיר בְּאוֹנָאת אִשְׁתּוֹ, שְׂמִתוּךְ שְׂדִמְעָתָהּ מִצִּוְיָה אוֹנָאתָהּ קְרוּבָה'. וְאָמְרוּ (שם): 'לְעוֹלָם יְהִי אָדָם זָהִיר בְּכַבּוֹד אִשְׁתּוֹ, שְׂאִין בְּרָכָה מִצִּוְיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם, אֵלֶּה בְּשִׁבִיל אִשְׁתּוֹ, שְׂנַאָמַר, (בְּרֵאשִׁית יב, טז): "וְלֹאֲבָרְךָם הֵיטִיב בְּעִבְרָה". וְהֵינּוּ דְאָמַר לְהוֹ רַבָּא לְבָנֵי מַחוּזָא, אֹקִירוּ לְנִשְׁיֵיכֶם כִּי הֵיכִי דְתַתְּעִירֶנּוּ (בְּבִדּוּ וַיִּקְרוּ אֶת נְשׁוֹתֵיכֶם כְּדֵי שְׂתַתְּעִירוּ). וְכֵן אָמַר רַבִּנּוּ ז"ל (לְקוּטִי מוֹהֲר"ן חֶלֶק א' סִימָן סט): 'שְׂעַקֵר

העשירות בא בזכות האשה. ועלינו לדעת, כי זה לא מובן מאליה. שני הדברים הללו – פרנסה וזוג, באים לאדם על ידי פלאות השם יתברך, ממש כמו קריעת ים סוף.

קריעת ים סוף היתה פלא גדול יותר מבריאת העולם והנה הקדמונים שואלים, למה אנו אומרים 'זכר ליציאת מצרים' ולא 'זכר לבריאת העולם', שזה לכאורה יותר עקר, אלא שבריאת העולם היתה ענין של 'יש מאין', והיתה לכל העולם, גם לאמות ולחי, מה שאין בן 'קריעת ים סוף' היתה 'יש מיש', כי היה ים אשר נבקע והתיבש כדי שיוכלו לעבור דיקא בני ישראל, וזה מורה על השגחתו הפרטית, לכן זה הפלא הכי גדול, וזהו "כי הוציא ה' את ישראל ממצרים" – ישראל דיקא, ואת זה יתרו הבין אשר הקדוש ברוך הוא הוציא את נשמות ישראל ממצרים – מכל המצרים, המרמוז על בלליות הצרות שכל יחודי סובל, ששרשן בעבדה אשר ים החכמה שרוי במצר, הינו שיש לאדם קטנות המוחין.

הצדיק מוציא מהאדם את הצמצום בענין פרנסה והנה מובא בדברי רבנו ז"ל (לקיפי מוֹתְרָאן חלק ב' סימן מ'): 'יש בחינת שפע בפולה, בחינת (איוב כב, כח): "וְכִסֶּף תוֹעֲפוֹת לָד", שהוא לשון

כפול. נמצא שבזה השפע נתמלא רצונו, מאחר שהיא כפולה. כי טבע האדם יש לו מנה רוצה מאתים יש לו מאתים רוצה וכו' (קהלת רבה א, יג). זהו טבע האדם – שתמיד חסר לו, ולעולם איננו מרצתו, מה שרק לא תתן לו – עדין חסר לו. אבל אם מקבלים מהצדיק דעתו – זוכים אל בחינה של: 'שפע כפול', ומגיעים לדרגה שהאדם לא מרגיש שום חסר, ותמיד פיו מלא שבה ותהלה: "ברוך השם לא חסר לי כלום". כי אם זוכים לשכל לא חסר כלום, כדאיתא בגמרא (גדרים מא ע"א) אמר אביי, נקמינו, אין עני אלא בדעה. במערבא אמרי, דדא ביה – בולא ביה. דלא דא ביה – מה ביה? דדא קני – מה חסר? דדא חסר לא קני' – אם הקדוש ברוך הוא עוזר וזוכים לתרבה התבודדות, אשר בזה תלוייה כל התקרבות לרבנו הקדוש – מבלי הטעיה עצמית, והתענינות מיתרת בדעות הזולת¹³, רבנו הקדוש מכנים באדם שכל ודעת, ואז יש לו הכל!... ובמיחד אם בסיעתא דשמיא יש לו פרנסה קבועה, כמו שמוכא בספר הקדוש 'חיי מוהר"ן' (סימן תקא): 'שתיה חפין רבנו ו"ל מאד שיתיה לנו פרנסה. אף על פי שבטחון גם כן טוב מאד, אף על פי כן טוב מאד בשזוכין שיש לו מעמד פרנסה; כי אז יש לו קדם כל גדלות המוחין,

¹³ חרי הכל מפשות, שטיות וחקלים, כל אחד נהיה מבין מה רבנו הקדוש רוצה, העקר הוא רוצה 'למשול על הזולת!' לכן מקום 'לעצמו' תבורה, ומוציא מהזולת את השכל!

וזה יתן לו את הישוב הדעת הנחויץ לקבע לעצמו שעורין קבועים בתורה¹⁴ – וכי צריך את הקטנות המוחין של אי מיה ועל ידי קטנות המוחין ועצמום – גם אין לומדים בלל!¹⁵ ... את השכל הזה מקבלים מן הצדיק; שהוא פותח את הדעת ומרחיבה והאדם אינו מוצמץ בשכלו. ובללא דמילתא: מי שהוא בטלן בגשמיות הוא גם בטלן ברוחניות, ומי שהוא בטלן ברוחניות הוא גם בטלן

¹⁴ הינו שמרגיל את עצמו ללמוד בכל יום חמש רש"י עם התרגום, וילמוד בפנה פרקים משניות לפי היכלת, ואחר כך לומד דפים גמרא לפי הענין, וכמו כן לומד סימנים בטור בית יוסף ושלחן ערוך וכי – בפנה שמצליח, ואם רוצה, זוכה גם לחברותא ולא חסר לו כלום!

¹⁵ במוחלף הדברים, דבר פאן מוהרא"ש נ"י באריכות אודות הקטנות שמכניסים בהם את האברים, ושה גורם להם עזיבת הלמוד לגמרי (ונכתוב התמצית), יש ובשנה הראשונה אינו מקבל כלום, ואחר שמוכיח הריצותו מעניקים לו שכר עלוב לשבע שאינו מספיק כלל למוחיתו ולצרכיו החיוניים (אכל, בגוד, תאורה ומשכנתא...), ושוואף לעוד קצת וכי' והושב שיהיה כבר אז מרצה... ולפעמים גם את הכסף תדל הזה אינו מקבל מיד, אלא שיתכים' לו שבעות וחדשים, ואינו יכול לקנות צרכי שבת וכי, ומתוך הלחין הזה מכתבים לו את סדר ושות הלמוד, בגון הלכות מליקה וכי. אבל אם היה יוצא מקטנות המוחין על ידי דעת הצדיק, היה יכול ללמוד בשביל הקדוש ברוך הוא ולא בשביל משגיח במקום שלבו הפין יותר בהתמדה ומתוך הרחבה. וגם בענין הלמוד עצמו, היה בוחר לעצמו להתחיל בלמוד הלכות הנצרכות לו להי יום.

בגשמיות! וכשתקדוש ברוך הוא עוזר ומקבלים את שכל הצדיק, כל החיים הזלכים אחרת, שזהו גם קריעת ים סוף.

לא לבזבז את השעה שנתנה לו לדבר שבוש

רבנו ז"ל למד אותנו איך לצאת מהקטנות המוחזק בעניני פרנסה, וזו לשונו (היי מוה"ר סימן תסה): 'רצונו שכל אנשי שלומנו לא יהיה אחד מהם מלמד, וכמה פעמים דבר מזה. גם אמר שטוב לענין פרנסה לדור בעיר גדולה. ואמר בדרך צחות, שאין לך אדם שאין לו שעה, ואין לך דבר שאין לו מקום, נמצא, שכל אדם יש לו שעה. וכשעוסק במשא ומתן יכול להיות שבאותו השעה שיש לו – ירויח מוזן הרבה מאחר שאותה השעה היא שלו. על כן יכול להיות שיזמין לו השם יתברך איזה הצלחה גדולה בעסק שלו שהוא עוסק, ויכול להרויח באותה השעה שלו רוח גדול. אבל כשהוא מלמד, אזי בשמוציא לו השעה שלו שהוא שעת הצלחה שלו, אזי התלמיד מביא לו פשטידא טובה, וכיזא, עם זהב מעות ראש חדש ובזה יוצאה ועוברת שעה שלו שהוא שעת הצלחתו בדבר שטות בזה וכיזא בו. אבל אדם אחר יכול להרויח בהשעה שלו רוח גדול כנ"ל; וכן אין לך דבר שאין לו מקום, וכשהוא דר בעיר גדולה ששם מצויים עסקים גדולים, אזי יכול להזדמן לו איזה דבר גדול שיתעשר

בו כי שם הוא מקומו, כי אין לה דבר שאין לו מקום. אבל בעיר קמנה שם יזמן איזה דבר שבוש ופחות להרויח בו כי הכל לפי המקום כי אין לה דבר שאין לו מקום כנ"ל.

לא להיות עבד בנעני אצל הזולת

אם לאדם יש מוח קטן, הוא עובד אצל הזולת, מעביר פרטים, ויש לו בום שמפקד עליו, ומה כבר יש לו בסוף היום?¹⁶ והוא כבר צריך להיות שם משמונה בבקר עד השעה שש בערב, ובעל הבית מצמצם אותו... אבל אם, בסיעתא דשמיא, יש לאדם שכל, אזי בזמן קצר, יכול להרויח בזמן קצר מה שעובד מרויח שם בשבוע שלם, כמו עבד בנעני... בשביל זה צריך שכל, שהמוח לא יהיה כל כך מצמצם – עד כאן דברנו אודות צמצום המוחין השיף בענין פרנסה.

לצאת ממטנות הדעת בעניני הנחנת הבית

כמו כן תדבר בענין שלום בית (שהיא תכלית מציאת הזוג השקולה לקריעת ים סוף) אשר נדרשת חכמת החיים שלמה א"ף להנחית בית, אף

¹⁶ כאן הזכיר מוהרא"ש נ"י שם של רשת חנות מפרסמת, שעובדים שם מאות אנשים מהבקר עד הערב בציפות, באפן תמידי, גם בימי חול המועד וימי דפגרא.

שלפנינו לאדם יש בית מאוד מאוד קשה, אבל גם אז הוא יכול להצליח לכוונן אותו בשלום ושלווה... אם רק ידע איך לנהל אותו, ואיך להתמודד עם המצוקות שלו. וכך הוא בכל דבר שאדם זוכה והוא יוצא ממצרים ממצר-ים זהו הנס הגדול ביותר.

מלחמת עמלק, היא המלחמה המרה של הכפירה באמונה והנה יתרו שמע גם על מלחמת עמלק, שהיתה מלחמה מרה מאד, בדאיטא במדרש (תנחומא פי תצא סימן ט): 'אמר רבי חנינא, כוּשֵׁל לְמָה תִּדְבֵר דְּוֹמָה? לְאַמְבְּטֵי רוּתַחַת שְׁלֵא הִיְתָה בְּרִיָּה יְכוּלָה לִירֵד בְּתוֹכָהּ, בָּא בֶן בְּלִיעַל אֶחָד, וְקַפִּיץ לְתוֹכָהּ, אַף עַל פִּי שְׁנֵכּוּתָה – תִּקְרָה לְפָנֵי אַחֲרִים, אַף בְּאֵן, בֵּינָן שִׁיְצֵאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, תִּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרַע הַיָּם לְפָנֵיהֶם וְנִשְׁתַּקְעוּ הַמִּצְרַיִם לְתוֹכּוֹ, נָפַל פַּחְדָּן עַל כָּל הָאֲמוֹת שֶׁנֶּאֱמָר (שְׁמוֹת טו, טז): "אֲזַי נִבְהַלּוּ אֱלֹהֵי אֲדוֹם" וְגו', בֵּינָן שָׁבָא עַמְלֵק וְנִזְדוּג לְהֵם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּטַּל אֶת שְׁלֹו מִתַּחַת יָדָן – תִּקְרָו לְפָנֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם. וְעַקֵּר מִלְחַמַּת עַמְלֵק הִיְתָה שֶׁהַכְּנִים כְּפִירוֹת וּסְפָקוֹת בְּאֵמוּנָה בְּתוֹךְ נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

יתרו הבין שהנפלאות שבפרנסה זויווג מבטלים קלפת עמלק

מי שישי לו אמונה הוא האדם המאשר ביותר עלי אדמות, אי אפשר להסביר זאת... ועל האדם החזק באמונה אמר שלמה המלך בחכמתו (משלי כה, ט): "איש אמונות רב ברכות" – שנמשכות עליו כל הברכות. אבל לא סתם 'אמונה', נאלא אמונה ברורה ומזככת, בשיא הנדאות, צריף ללמוד בפספס הקדוש 'שיחות הר"ן', שם יש במה שיחות מרבנו ז"ל המעוררות על חזק אמונה בהשם יתברך, ושלא לעזבו לעולם, אלא לחיות תמיד בתוך תקווה בטוחה: "השם יתברך בודאי יעזר לי" וכו', וכו', ואם אדם מכניס את עצמו באמונה פשוטה בו יתברך – הוא רואה פלאות מפשו! וזה ששמע יתרו את קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, הוא הבין ששני הדברים הללו, המשולים לקריעת ים סוף: פרנסה וזווג, הם מהנפלאות הגלויים ביותר של הקדוש ברוך הוא, והם מחדירים אמונה באדם, שעל ידי זה זוכה ללחום עם עמלק ולבטל מעצמו את קלפתו, שענינה הפוך האמונה, וכנ"ל.

החשבון של התאפקות מקריבה בבית צריף לכלל את הילדים וכאשר הגיע יתרו למשה בתיב (שמות יח, ט): "ויאמר אל משה אני התנדב יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה", ופרש רש"י: 'אם אין אתה יוצא בגיני – צא בגין אשתך, ואם אין אתה יוצא בגין

אשתדף – צא בגי' שני בגי'ה'. לצריך לדעת, כי התורה הקדושה אינה מספרת ספורי מעשיות חס ושלום¹⁷, היא תורת תמים המלמדת אותנו איך להתנהג, שיוצא לנו למוד נהוץ לשמירת השלום בית, אשר ענין כבוד המיו הוא חשוב ביותר, הן מצד הדין והן מצד שבאשר פוגמים בכבוד הורי אשתו – נעשית הפרעה בשלום בית, ולפעמים האדם ברגזו על המיו, מיעצת לו התורה, גם אם אתה לא רוצה לכבדו בגנו של חותנדך כי אתה פועם עליו וכו'¹⁸, עשה לפחות בגלל שלום בית, ולפעמים נעשה קלוקל גדול בשלום עם אשתו זו ביתו, עד שמיעצים לו: – "לפחות רחם על הילדים שלך"...

מספיק קרבנות הביאו עלי, ולכן אני לא צריך יותר קרבנות

¹⁷ בדאיתא בזהר הקדוש (חלק ג קמט ע"ב) זמאן דאמר, דההוא ספורא דאורייתא, לאתוואה על ההוא ספור בלבד קאתי, תיפח רוחיה. דאי הכי, לאו איהי אורייתא עלאה, אורייתא דקשומ, אלא ודאי אורייתא קדישא עלאה, איהי אורייתא דקשומ.

¹⁸ צריך כל אברך לזכור, אשר גם בשעת להט המריבה, עליו להזהר מאד שלא לדבר על הורי אשתו, יהיה מה שיהיה – הרי זו האמא שלה, זה האבא שלה... למרות שיש לו טענות רבות (ש'לדעתו) מצדקות על המיו, למשל, שהבטיח לעזור לו, ואחר כך מתעלם מהבטחתו (יש אמרה מפרן ה'חתם סופר' הקדוש זי"ע, כל חותנ הוא בדינת לבו, אבל לא כל חתן הוא יעקבו), ועליו להבין, שלפעמים, גם לחותנ בעצמו אין כלום, ורק מחמת שהיה ירא שלא תשב בתו עד שתלכין ראשה – היה מכרח להבטיח וכו'... אבל באמת אין לו כסף לשלם, ולא מרע לב הוא מתחמק. ועל בן צריך ללמד עליו וכו'.

וּכְבַר פִּרְשֵׁתִי בְּדַרְךָ צְחוּת, אֵת מִה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּמִין צ' ע"ב): 'כָּל הַמְּגַרְשׁ אֲשֶׁתּוֹ רֵאשׁוֹנָה אָפְלוּ מִזְבַּח מוֹרִיד עָלָיו דְּמָעוֹת'. נִשְׁאַלְתָּ הַשְּׂאֵלָה, לָמָּה דִּיקָא מִזְבַּח מוֹרִיד דְּמָעוֹת, לָמָּה לֹא שָׁאֵר כְּלֵי הַמְּקַדָּשׁ, בְּגוֹן הַכִּיּוֹר¹⁹, הַשְּׁלֶחֶן, הַמְּנוֹרָה, הָאֲרוֹן וְכוּ? אֵלָּא הֶעֱנִין הוּא, שֶׁדִּיקָא הַמִּזְבֵּחַ מוֹרִיד דְּמָעוֹת, כִּי הוּא כְּאוֹמֵר: "מִסְפִּיק קִרְבָּנוֹת הַבֵּיאוֹ עָלַי, וְלָכֵן אֲנִי לֹא צָרִיד יוֹתֵר קִרְבָּנוֹת", כִּי בְּגֵרוּשֵׁין מִי הַקִּרְבָּנוֹת? הַיְלָדִים, וְלָכֵן הַמִּזְבֵּחַ דִּיקָא מוֹרִיד דְּמָעוֹת, כִּי יֵשׁ עָלַי מִסְפִּיק קִרְבָּנוֹת, אֲנִי לֹא צָרִיד שֶׁיִּבְיֹאוּ עָלַי קִרְבָּנוֹת נוֹסְפִים, וְדָבָר יָדוּעַ וּמְפָרְסֵם הוּא, אֲשֶׁר כָּל מִי שֶׁמִּתְמַצֵּא בְּחִנּוּךְ, יְכוּל לְהַעֲיֵד, שֶׁכְּאֲשֶׁר מִחִנּוּךְ אֲמַתִּי נִכְנַם לְכַתֵּת לְמוֹד שֶׁל תַּלְמִידִים יְלָדִים²⁰, הוּא יוֹדֵעַ מִיָּד לְזוּחוֹת אֵת הַיְלָדִים הַבָּאִים מִבֵּית הָרוּם כִּי זֶה נִפְרַע עֲלֵיהֶם... אִם כֵּן, לָמָּה שְׂאֵל יִרְחַם הָאָדָם עַל עֲצוּמוֹ וּבִשְׂרוֹ, עַל יְלָדֵיו פְּרִי טְפוּחָיו, וַיִּפְקִיר אוֹתָם שֶׁיִּגְדְּלוּ אֲמֻלָּיִם, חֶבֶל בְּגִין שֶׁלֹּא יִכַּל לְהִתְאַפֵּק בְּעֵת מוֹרִיבָה... לָכֵן מוֹזְבִּירִים לוֹ: 'עֲשֵׂה בְּגִין יְלָדֶיךָ!'

אם אדם מספר את הנסים שנעשו עמו זוכה לעוד נסים

¹⁹ מוהרא"ש נ"י העיר פאן, שהלא הכיור נעשה מהפראות הצובאות, שהיה בו ענין של שלום בית, כמובא בדברי חז"ל (תנחומא פקודי סימן ט), ולכאורה היה יותר מתאים שהוא יבכה... כְּאֲשֶׁר יֵשׁ חֶסֶד עֲצוּם בְּזֶה בְּשִׁלּוּם בֵּית, עַד שֶׁבָּאִים לְגֵרוּשֵׁין, רַחֲמָנָא לִיבְלֵן.

²⁰ צָרִיד לְהַשְׁקִיעַ חֶרְבָּה מְאֹד בַּיְלָדִים, לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֵה לָזֶה, לֹא לְכָל אֶחָד יֵשׁ אֵת הַשֶּׁבֶל לְכָד.

בְּהַמְשִׁיךְ הַפְּרָשָׁה כְּתוּב (שְׁמוֹת יח, ה): "וַיִּסְפַּר מֹשֶׁה לְחֵתָנוּ אֵת כָּל
 אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְפָרְעָה וּלְמִצְרַיִם עַל אֹדֶת יִשְׂרָאֵל, אֵת כָּל הַתְּלָאָה
 אֲשֶׁר מִצְּאֵתֶם בְּדֶרֶךְ וַיֵּצֵאֵם ה'" – וְהִנֵּה מֹשֶׁה עֹמֵק בְּסִפּוּר הַנְּסִים עִם
 יְתָרוֹ, וּמוֹכָא בְּשֵׁם הַרְבֵּי הַקְּדוּשׁ הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ מְלִיזְעֵנְסְק זי"ע,
 שְׁעַל יְדֵי שְׁמֹסְפָרִים בְּטוֹבוֹת וּבְנִפְלְאוֹת שְׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבָר –
 עַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ וְנִתְוַסַּף נִפְלְאוֹת וְטוֹבוֹת יוֹתֵר גְּדוּלִים. וְזוֹ עֲצָה
 מְעֻשִׂית, כִּי הָרִי לְכָל יְהוּדֵי נַעֲשׂוּ פֹה וְשָׁם נְסִים וְנִפְלְאוֹת, וְאֵם יִסְפַּר
 אֵת הַטּוֹב שְׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא – אֲזִי יִרְאֶה בְּעוֹד נְסִים
 שְׁיַעֲשֶׂה עִמּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא²¹, וְזֶה פְּלֵא נִרְאֵה. וְכִמוֹ כֵּן מוֹתֵרֵנִי תְּ

²¹ אֵיתָא בְּסִפּוּר 'שְׁפַת אֱמֶת' לְהַרְבֵּי הַקְּדוּשׁ מִבְּעֵרְוֵאן זי"ע (בְּשִׁלַּח ד"ה מֶה תִּצְעַק) וְזוֹ
 לְשׁוֹנוֹ: "זְכַר רַב טוֹבָךְ וּבִיעוּי" (תְּהִלִּים קמ"ה, ז). אֵיתָא בְּשֵׁם מְרַן רִשְׁכֵּבֶה"ג הַקְּדוּשׁ מו"ה ר'
 אֱלִימֶלֶךְ זל"ה מְלִיזְעֵנְסְק, שְׁעַל יְדֵי שְׁמֹסְפָרִים בְּטוֹבוֹת וּבְנִפְלְאוֹת שְׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 כְּבָר, עַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ וְנִתְוַסַּף נִפְלְאוֹת וְטוֹבוֹת יוֹתֵר גְּדוּלִים. כִּמוֹ מִמְעֵין הַנּוֹבֵעַ, דֵּהמִקּוּר
 הוּא רַק חוֹר קָמֵן וְקִצְרָה, וּבְשִׁשׁוּאָבִים מִמֶּנּוּ בְּתִדְרוֹת מִתְרַחֵב וְנִמְשָׁךְ וְנוֹבֵעַ יוֹתֵר כָּל פַּעַם,
 כְּנֹדָע. וְזֶהוּ זְכַר רַב טוֹבָךְ וּבִיעוּי, עַל יְדֵי שְׁזוֹכְרֵי רַב טוֹב שְׁכָבֵר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל יְדֵי
 זֶה – וּבִיעוּי מְרַחֲבֵין כָּל פַּעַם יוֹתֵר אֵת מְעֵינֹת הַיְשׁוּעָה לְנִבְעַ בְּהַמְשִׁכָּה וְרַבִּיחָה עֲלֵינוּ,
 עַד כֵּאֵן דְּבִרְיֵי הַקְּדוּשִׁים בְּתוֹסַפַּת בְּאוּרֵי; עַד כֵּאֵן לְשׁוֹנוֹ (וְנִדְפַס בְּסִפּוּר לְקוּט אֹר אֱלִימֶלֶךְ'
 עֲמוּד ס"ח). וְעֵינֵן בְּסִפְרָא דְבֵי רַב עֲצֵמוֹ, בְּסִפּוּר הַקְּדוּשׁ 'נַעַם אֱלִימֶלֶךְ' (פְּרִשְׁת בְּהַעֲלוֹתָ):
 'בְּשִׁהַצִּדִּיק רוֹצֵה לְעוֹרֵר רַחֲמִים וְשַׁפַּע לְעוֹלָם צְרִיף לְעוֹרֵר מִתְחַלְקָה חֲדוּהָ וְשִׁמְחָה לְהַבּוֹרֵא
 בְּרוּךְ הוּא וְעַל יְדֵי זֶה מִשְׁפִּיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טוֹבוֹת לְעוֹלָם. וְזֶה נַעֲשָׂה עַל יְדֵי שְׁהַצִּדִּיק מִבִּיר
 וְרוֹאֶה בְּנְסִים וְנִפְלְאוֹת שְׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ יוֹצְרֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ – אִזּוּ בָּא לֹ שְׁמַחָה מְזֶה, וְכִיּוֹן שְׁיִשׁ

ו"ל אָמַר פֶּעַם בְּשֵׁם רַבֵּנוּ ו"ל – 'בְּשִׂאֲחָד יֵשׁ לוֹ צַעַר וּמִקְבֵּל אוֹתוֹ וְאוֹמֵר שֶׁהוּא טוֹב, אוֹמֵר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: זֶה טוֹב? אֲנִי עוֹד אֲרַאֲךָ מֵהוּ טוֹב. – "אָט דָּאס אַיז גוט? אַיך וועל דיר ווייזן וואס גיט אײנז". אָבֵל בְּשִׂאֲחָד פּוֹגֵשׁ בַּחֲבֵרוֹ וְשׂוֹאֵלוֹ הֲלָהּ לְשִׁלוּמוֹ וְאוֹמֵר לוֹ, לֹא טוֹב – אוֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: "זֶה לֹא טוֹב! עוֹד אֲרַאֲךָ מֵהוּ לֹא טוֹב..." וּבָאִים עָלָיו רְעוֹת רַבּוֹת, רַחֲמָנָא-לִיְצִלָן²². וְהַדְּבָרִים עוֹלִים בְּקִנְיָה אֲחָד, עִם דְּבָרֵי הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ זי"ע הַנַּ"ל – שְׂאָדָם צָרִיךְ תְּמִיד לְדַבֵּר מִתְחַסְדִּים שְׂעֵשֶׂה עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂוֵה כָּל עֲנָן לֵיל סֵדֵר שֶׁל פֶּסַח, אֲשֶׁר כָּל הַמְּרַבֵּה לְסַפֵּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מִשְׁבַּח – שְׂאָנּוּ עוֹסְקִים לְסַפֵּר אֶת הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת שְׂעֵשֶׂה עִמּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִז עוֹשֶׂה לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נְסִים גְּדוֹלִים יוֹתֵר, וְנִהוּ וַיִּסַּפֵּר מִשֶׁה לְהַתְּנוּ וְכוּ', שֶׁהוּא יִסַּד אֶת הַתְּדָרָה הַזֹּאת – לְסַפֵּר תְּמִיד בְּנְסִים וְנִפְלְאוֹת שְׂעֵשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

שְׂמַחָה לְהַצְדִּיק עַל וְדִי זֶה הוּא מְעוֹרֵר שְׂמַחָה לְמַעֲלָה. אָבֵל מִי שְׂאִינוּ מְכִיר בְּנִפְלְאוֹת וְנְסִים בְּלִמְתִּי אֲפֹשֶׁר לוֹ לְעוֹרֵר רַחֲמִים.

²² עֵינֵי בַּסֵּפֶר 'שִׂיחַ שְׂרָפֵי קִדְשׁ' חֵלֶק א' סִימֵן קס"ט, וְחֵלֶק ב סִימֵן לב.

התחזקות נפלאה לכל אחד מההתחזקות של יתרו
 והנה אחר כך אמר יתרו (שמות יח, יא): "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל
 האלהים" – איתא בזהר הקדוש (חלק ב דף סח ע"א): 'אתא יתרו,
 בומרא עלאה ורכבא, רב ממנא דכל מעוון אחרנין, ואודי ליה
 לקודשא ברין הוא, ואמר: עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים,
 כדיון אסתלק ואתיין קודשא ברין הוא ביקריה עילא ותתא'²³; כי
 אם סתם אדם מדבר מגדלות השם יתברך על כל האלילים, אין
 לדבריו כל כך משמעות (אז הוא אומר...), לא כן, יתרו, שידע מכל
 הטמאות שבעולם, וכאשר הוא מתעורר להפיר במציאות ובגדלות
 הבורא – הרי שזה עושה רשם עצום בכל העולמות.

ולמוד גדול של התחזקות יוצא לנו מכך, כי כמו שיתרו היה, איפה
 שהיה בכל הטמאות שבעולם, והתחזק כל כך להגיע למדרגה
 העליונה של הכרת הבורא וכנ"ל, כך כל בחור ואברך שעבר עליו
 מה שעבר ונכשל ונפל לכאלו נפילות וירידות, רחמנא ליצלו, על
 ידי זה, על פי רב, הוא כבר מתנאש לגמרי, ואומר לעצמו: "אני?
 אין לי כבר תקנה! אני הרי עשיתי מה שעשיתי". אבל על ידי

²³ תרגום: הגיע יתרו, הכמר העליון והגדול, הממנה הגדול של כל העבודות ורות, והודה
 להקדוש ברוך הוא, ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, אזי התעלה והתכבד
 הקדוש ברוך הוא בכבודו למעלה ולמטה.

שמוכנים בעצמו את ההקדמות של רבנו ז"ל, ואומר: "אני הוא מה שאני, הנשמה הנמוכה ביותר בעולם, לא היתה עוד נשמה נמוכה בו, בעת שאני יודע מכה רבי קדוש – אני יכול בודאי ובודאי לשוב אליו יתברך, זהו חדושי! וכי תרו בשעתו – מגידל את כבודו של הקדוש ברוך הוא ועושה רשם בכל העולמות, כי אדם שמרגיש את האמת שהוא בלום, אזי הוא יכול להגיע גבוה מעל גבוה, וכך הוא באמת מתעלה.

הצדיק האמת בחינת משה יורד לחזק את העם תמיד ומיד אחר כך כותב (שמות יח, יג): "ויחי מן מחרת וישב משה לשפט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב" – וזאת היתה מעלת הפלגת גדלת מדרגת משה רבנו, עליו השלום, שאף שהיה דבוק בו יתברך בתכלית הדבקות, היה פונה להשפיע לנשמות ישראל, על דרך (שמות יט, יד): "ויורד משה מן החר אל העם", ואמר: חכמינו הקדושים (מכילתא פרשת בהדש פרשה ג) והובא ברש"י (שם): 'מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו ולא היה יורד לביתו אלא מן החר אל העם; ופרשו בספרים הקדושים, שלא פנה אל עסקיו הרוחניים אל בחינת הדבקות הנפלאה שלו, כי אם הסכים להתערב עמו ולקרבם להשם יתברך, שזו מדרגת הצדיקים, כי בדרך כלל,

אדם גדול, שעוסק תמיד בדבקות רוחנית, קשה לו לרדת אל שיחם ושיגם של אנשים רגילים, ואין לו סבלנות אליהם, אבל הצדיק האמת, בחינת משה רבנו – ויהי ממחרת, אחר הבחינה הגבוהה של ספור נפלאות ה', וישב משה לשפוט וכו' – לרדת אל העם.

עבודה זו – לרדת – קשה מאד לצדיק

והנה זאת היא עבודה קשה מאד אצל הצדיק, כי מחמת דבקותו הרוחנית, קשה לו מאד לרדת, ועושה זאת במסירות נפש, וכמו שרבנו הקדוש אמר על עצמו (תי מוהר"ן סימן רנב): שאצלו הרצוא אינו שום עבודה אצלו, ועקר העבודה והיגיעה אצלו היא בחינת השוב. בלומר כי בעבודת השם יש בחינת רצוא ושוב, וזאת הבחינה היא אצל כל אדם אפלו אצל הפחות שבפחותים. כי כל אדם מתעורר לפעמים לעבודתו ויתברך בפרט בשעת התפלה שלפעמים מתלהב לבו מאד, ואומר איזה דבורים בהתלהבות גדול, וזאת הבחינה היא בחינת רצוא. ואחר כך נפסק ההתעוררות והתלהבות ולא נשאר לו רק הרשימו וזה בחינת ושוב. ואצל רב בני אדם עקר העבודה והיגיעה הוא שיזכה לבחינת רצוא דהינו שירויץ לבו ויתעורר לעבודתו וכו' אבל השוב הוא קל אצלו. כי זה טבעו. אבל אצלו, זכרונו לברכה, היא להפך, מחמת שפכר שבר

ובכּוּל גּוּפוֹ לְגַמְרֵי. וּמַחֲמַת זֶה הִרְצוּא בְּמַבְעוֹ, וְעַקֵּר הַיְגִיעָה שְׁלוֹ הִיא בְּחִינַת וְשׁוּב. כִּי בְּאֵמַת הוּא בְּהִכְרַח שְׁיִתְיָה הַשׁוּב גַּם בֵּן כָּל זְמַן שֶׁהוּא צָרִיךְ לְחַיּוּת, כִּי אִם לֹא חַס וְשָׁלוֹם יִסְתַּלַּק בְּלֹא עֵתוֹ וְעַל בֵּן בְּהִכְרַח שְׁיִתְיָה רְצוּא וְשׁוּב; [אֵינן לָנוּ שׁוֹם הַשְּׁגָה בְּנֹה כִּי אָנוּ אוֹתְיוֹם רַק בְּבְחִינַת וְשׁוּב].

הַחֲלוּק בֵּין מֹשֶׁה רַבְּנוּ לִישְׁעִיה הַנְּבִיא

וְזֶה הִיָּה הַחֲלוּק בֵּין מֹשֶׁה רַבְּנוּ לִישְׁעִיה הַנְּבִיא, בְּדֹאֵיִתָּא בְּמִדְרַשׁ (תַּנְחומָא הַאֲזִינוּ סִימָן ב): 'אָמַר יִשְׁעִיה "שְׁמַעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינוּ אֶרֶץ" (ישעיה א), מַה רָאָה יִשְׁעִיהוּ לֹמַר שְׁמַעוּ שָׁמַיִם? אֵלָּא לְלַמֶּדֶה, שֶׁכָּל דְּבָרֵי הַנְּבִיאִים שְׁוִים, מֹשֶׁה אָמַר "הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם", וִישְׁעִיהוּ אָמַר "שְׁמַעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינוּ אֶרֶץ", אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מְלַמֵּד בֵּינָן שֶׁאָמַר מֹשֶׁה אֵת הַתּוֹרָה בְּשָׁמַיִם תִּיָּה וְתִיָּה מְדַבֵּר עִם הַשָּׁמַיִם כְּאִדָּם שֶׁמְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ שֶׁאָמַר הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְרָאָה אֵת הָאֶרֶץ רְחוּקָה מִמֶּנּוּ וְאָמַר וְתִשְׁמַע הָאֶרֶץ, אֲבָל יִשְׁעִיה שֶׁתִּיָּה בְּאֶרֶץ וְרָאָה שָׁמַיִם רְחוּקִים מִמֶּנּוּ הַתְּהִיל לֹמַר שְׁמַעוּ שָׁמַיִם וְאַחַר כֵּן וְהַאֲזִינוּ אֶרֶץ שֶׁתִּיָּתָה קְרוּבָה אֵלָיו'. וְאָמְרוּ הַכַּמִּינֵי הַקְּדוּשִׁים (יְבָמוֹת מ"ט ע"ב): 'כָּל הַנְּבִיאִים נִסְתַּכְּלוּ

באספקלריא שאינה מאירה משה רבנו נסתכל באספקלריא
המאירה.²⁴

עקר שלמות הצדיק – שיכול להיות גם למטה

הנה כי כן, הצדיק כל כך דבוק בהשם יתברך, עד שמאד קשה לו
לרדת, וזו היתה הגדלות של משה רבנו, שאף על פי כן, ירד מן
ההר אל העם. הנה הוא שרוי בעליה הכי גדולה – דבוק בהשם
יתברך בתכלית הדבקות, והנה הוא יורד מן ההר אל העם –
לשפוט את העם, ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב – כל
אחד עומד עם חבילת צרותיו שעות על גבי שעות, והוא עמוק עם
אנשים, ולצדיקים קשה דבר זה מאד.²⁵

²⁴ השנה את דברי ספר מגן אבות לרשב"ץ ז"ל (פרק ב בנבואת משה רבנו עליו השלום):
'אמרו כי משה ראה באספקלריא המאירה. ושאר הנביאים ראו באספקלריא שאינה
מאירה, ופרוש אספקלריא היא מראה של זכויות, כגון אותה של זכויות שנותן הקדוש
עניו כשהוא מסתכל בדברים דקים. ויהיה אם כן ההבדל שבין משה לישיעה כי משה
ראה הכבוד ההוא בתחלת הוהר ולא היה יכול להסתכל בו. אבל ישיעה לא ראה באתו
דקות כי יש דק למעלה מדק וכבוד למעלה מכבוד על כן יכול להסתכל בו.'

²⁵ כי הצדיק אומר לעצמו: "הלוא גם אני צריך לשבת וללמוד, אני הרי גם יהודי". זכורה
הנהגתו של הגאון הקדוש בעל ה'דברי יואל' מסאטמאר ז"ע, שהיה מתפלל בשעה
מאחרת, והמעם על פי פשוט היה (מלבד הנסתרות שהיו לו בזה, ואין אתנו יודע עד מה)
כי רק אז היה הזמן שהיה יכול לשבת ללמוד במנוחה, כי תכף ומיד אחר התפלה, כבר

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי מוֹתְרָן חלק ב' סימן ז', וסימן סח) אֲשֶׁר עָקַר שְׁלָמוֹת הַצַּדִּיק, שְׂכָפָהוּא לְמַעְלָה – יְכוּל לְהִיּוֹת לְמַטָּה גַם בֵּן. לָכֵן אָנוּ רוֹאִים בָּאֵן, שְׂמֻשָּׁה רַבֵּנוּ סֵפֶר וּפְרָסָם אֶת כָּל הַנְּסִימִים, שִׁזּוּ בְּחִינַת הַדְּבָקוֹת הַגְּדוּלָּה בְּיוֹתֵר, אֲבָל תִּקְוָה מִמְחַרְתָּהּ הוּא יוֹרֵד לְשִׁפּוֹט אֶת הָעָם, הוּא מְקַשֵּׁיב לְאֲנָשִׁים, שׁוֹמֵעַ מִה יֵשׁ לְכָל אֶחָד לְסֵפֶר, וְעַל כֵּן אֶחָד עוֹבֵר מִה שְׁעוֹבֵר, וְצָרִיד לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמוֹ אֶלֵיהֶם, וּבִפְרָט שְׁצָרִיד לְהִתְעַסֵּק עִם שְׁלוֹם בֵּית, צָרִיד לְהִקְשִׁיב לְמֵה שֶׁהוּא אוֹמֵר וּלְמֵה שֶׁהוּא אוֹמְרָת, וְזֶה לֹא כֵּן כִּד נְעִים, כִּמוֹ כֵּן הִעֲסַק עִם הַמְרִיבוֹת שְׁבִין בְּנֵי אָדָם וְצָרִיד לְהַשְׁלִים בֵּינֵיהֶם וְכוּ' וְכוּ'.

מַעֲלֵת הַצַּדִּיק שְׁמוֹרִיד אֶת עֲצָמוֹ לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל

וַיֵּרָא חֲתָן מִשָּׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לְעָם וַיֹּאמֶר מִה תִּדְבַר תְּזַהַר אֲשֶׁר אֶתָּה עֹשֶׂה לְעָם, מִדּוֹעַ אֶתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְדָה וְכָל הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן בְּקָר עַד עֶרֶב – וַיֹּאמֶר מִשָּׁה לְחַתָּנוֹ כִּי יבֹא אֵלַי הָעָם לְדַרְשׁ אֱלֹהִים (שְׁמוֹת יח, יד) – אֲנָשִׁים בָּאִים וְהֵם צָרִיכִים יְשׁוּעָה... וּמִיָּד יתרוֹ נוֹתֵן לוֹ עֲצָה טוֹבָה וְכוּ', כִּמְבָאָר בַּפְּרָשָׁה. מִכָּאֵן יֵשׁ רְמוּז, לְמֵה

הַמְתִּינֵנוּ לוֹ אֲנָשִׁים רַבִּים לְעֲצָה וּלְכֻרְכָּה – זֶה כְּכֹה וְזֶה כְּכֹה, עִם כָּל הַצָּרוֹת שֶׁלָּהֶם, וּבְזִמְנֵה הַהוּא, שְׁקָדָם הַתְּפִלָּה, הַמְקַדְּשׁ לְהַתְמַדְתּוֹ בַּתּוֹרָה וְכוּ', אִם הִפְרִיעוּ לוֹ – הֵיחָ מִקְפִּיד בְּיוֹתֵר, וְאִם לְרַבְנֵי לֹא הִרְשָׁה לְהַפְרִיעוּ אוֹ – "וְכִי אֵינִי יְכוּל לְלַמֵּד אֶפְלֹו כִּמוֹ יְהוּדִי פְּשׁוּט?"

שאנשים, כמות שיהיו גדולים, ביתרו שהיה בעל תשובה נורא בזה, אבל אין מבינים את הנהגת הצדיק שעוסק לקרב אנשים להשם יתברך, אפילו על חשבון כף, שהוא נצרך להוריד את עצמו אליהם ממרום דבקותו ופרישותו, כי רק הקרבה שלהם אל הצדיק, שמסתובבים לידו, יש להם תועלת גדולה לעבודת השם יתברך, בדאיתא בדברי הצדיק הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי זי"ע (תניא אגרת הקדש פרק כז): 'בהיות הצדיק חי על פני האדמה היו שלשה מדות אלו בתוך כלי ולבוש שלהם מדות אלו וזיון המאיר חוץ לכלי זה על ידי דבוריו ומחשבותיו הקדושים'²⁶; הינו שהצדיק שהוא דבוק בבורא יתברך, ומחו ומחשבתו חושבים ודבוקים רק בו יתברך, אזי החיות הקדושה שלו ממשיכת יניקה והארה נפלאה לכל העומדים סביבו, כי מי שהוא קרוב אל צדיק – 'ערליכער איד', נכנס בו גם בן רית טוב. נוכח להפך חס ושלום, אם אדם מתרחק בזוהמא, הרי שממשיך טמאה על כל סביבותיו, על דרך מה שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן מג): 'דע, כי הדבורים של הרשע שהוא בר דעת, מולידים נאוף בהשומע וכו', שהדבור מדבר מה שבדעת.

²⁶ בתחלת צמות דברי בעל התניא הנ"ל, העיר מוהרא"ש נ"י, שאמר זאת בלשון: 'מה שקבלתי' (עין שם בפנים בתחלת הענין). ואמר, שמסתמא הכונה אל רבו הצדיק הקדוש, המגיד הגדול רבי דובער מפעזריטש זי"ע.

ובְּשֶׁרֶשֶׁע מְדַבֵּר וּמוֹצִיא מִפִּי הַבָּלִים, מוֹלִיד אֲוִירִים אֲרֻסִּים שֶׁל נְאוּף. וְהַשּׁוֹמֵעַ מִמֶּנּוּ הַדְּבוּרִים, וְנוֹשֵׂם נְשִׁימוֹת, מְכַנֵּם בְּגוֹפוֹ אֶלּוֹ הָאֲוִירִים וְכו'. בְּלָעָם הוּא דַעַת דְּקִלְפָּה, וְעַל יְדֵי דְבוּרֵי הוֹלִיד אֲוִירִים אֲרֻסִּים שֶׁל נְאוּף. לָזֶה בְּשִׁבְאוֹ מִמְלַחְמוֹת מוֹדֵן, נֶאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לֹא מוֹ): "וַיִּקְצַף מִשָּׂה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל, וַיֹּאמֶר הַחֵיִתֶם כָּל נִקְבָה, הֵן הִנֵּה הָיוּ בְּדַבַּר בְּלָעָם". 'בְּדַבַּר' דִּיקָא, כִּי עַל יְדֵי דְבוּרֵי, שְׁהוּא הַתְּנַלּוֹת הַדַּעַת שֶׁלוֹ, הוֹלִיד נְאוּף בְּמוֹדֵן. וְלִפְיֻקְדָּ בְּשִׁבְאוֹ מִמְלַחְמוֹת מוֹדֵן, כְּתִיב (שֵׁם): "וַיִּקְרְבוּ אֶל מִשָּׁה רֵאשִׁי הַפְּקָדִים וְכו', וַיֹּאמְרוּ וַנִּקְרַב אֶת קֶרְבֵּן ה' וְכו', לְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹתֵינוּ לִפְנֵי ה'". וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, ז"ל (שַׁבַּת סד ע"א): 'שָׂבָד אָמְרוּ, אַף עַל פִּי שְׁמִיּוֹדֵי עֵבֶרָה יִצְאָנוּ, מִיַּדֵי הַרְהוּר לֹא יִצְאָנוּ'. לְכֵן מְסַפֵּר אֲשֶׁר הָאִישׁ הָאֱלֹקִי הָרַב הַחֲסִיד, ר' אַבְרָהָם בֶּן ר' נַחֲמָן ז"ל (בַּעַל מַחְפֵּר סֵפֶר 'בְּאוֹר הַלְקוּמִים') בְּאֲשֶׁר שׁוֹחֵחַ עִם אָדָם, הָיָה נוֹהֵג לֹמַר אַחֵר כֵּךְ 'תִּקְוֵן תְּכַלְלִי'. שְׁאֵלּוֹהוּ: "ר' אַבְרָהָם! מַה פִּתְאוֹם אַתָּם אוֹמְרִים תִּקְוֵן תְּכַלְלִי"? וְעָנָה: "אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ... אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ! רַבֵּנוּ ז"ל אוֹמֵר אֲשֶׁר דְּבוּר מוֹדֵן"... ל. וְלְכֵן בְּרוּרָה מַעֲלַת הַצַּדִּיק אֲשֶׁר נִמְצָא בְּתוֹךְ הַעוֹלָם, כִּי מִשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם מִקְדְּשָׁתוֹ הַעֲצוּמָה, כִּי 'עֲרִלְיֻכֶּעַר אִיד' שְׁהוּא דְּבוּק תְּמִיד בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, אֶפְלוֹ אִם אָנוּ רַק עוֹמְדִים סְבִיב, אֶפְלוֹ כִּדֵּי לְקַבֵּל רַק מִשָּׁהוּ מִמֶּנּוּ – נִכְנָסֶת גַּם בְּנוֹ גְּדוּלוֹת הַמוֹחִין, פִּתְאוֹם הָאָדָם הוֹשֵׁב מִחֲשֻׁבוֹת אַחֲרוֹת: "הַתְּבַרֵּר לִי, שְׁלֹא

כְּדַאי לִי לְהִיּוֹת כָּל כֶּךָ נִפּוּל בְּעֵינַי עֲצָמִי, זֶה עוֹד לֹא סוּף הָעוֹלָם
וְכוּ' וְכוּ' וְכוּ'.

לְהִתְחַזֵּק מִן הַצַּדִּיק וְלֹא לְהִקְשׁוֹת עָלָיו

וְעַל כֵּן אֲסוּר לְהִקְשׁוֹת וּלְהִתְעַרֵּב בְּדַרְכֵי הַצַּדִּיקִים, לְמַעַן הֵם נוֹהֲגִים
כֶּךָ וְכֶךָ בְּדַרְוֵה הִתְנַהֲגוּתָם עִם אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם, וְכֻלָּל זֶה יִהְיֶה מְסוּר בְּיָדָהּ,
כִּי כַּמָּה שֶׁהַצַּדִּיק יוֹתֵר גָּדוֹל, הוּא יִכּוֹל יוֹתֵר לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמוֹ אֶל
הָאָדָם, וְהוּא יִכּוֹל לְהַחְיֹתוֹ וּלְחַזְקוֹ וּלְהַשִּׁיבּוֹ חֲזָרָה אֶל אָבִיו שֶׁבְּשָׂמַיִם.
וְעַל הַמְקַרְבִּים אֶל הַצַּדִּיק לְזָכֹר אֶת מְאֻמָּרָם וְ"ל (אֲבוֹת ב, י): וְהוּי
מִתְחַפֵּם בְּנֶגֶד אוֹרֵן שֶׁל חֲכָמִים, וְהוּי זְהִיר בְּגַחְלִתָּן שְׁלֹא תִפְּחוּ; לְכֵן
עֲלֵיהֶם לְקַבֵּל אֶת הַהִתְחַזְקוֹת מִהַצַּדִּיק וְלֹא לְהִתְעַרֵּב בְּעֵינַיָיו, גַּם
הַבְּלִתִּי מוֹכְבָּנִים לָהֶם.

הַמְתַּקְרָבִים בְּעֲצָמָם נִעְשִׂים לְמוֹכִיחִים וְהוֹלְקִים אֶת מוֹ שֶׁמְקַרְבֵּם

אִךְ עַל פִּי רַב, הָעֵינַיִנִים מִתְנַהֲלִים אֲחֵרֵת – בְּחוֹר פָּגוּם וּמְלַכְלָךְ,
מְעִשְׂוֵי נִסְתָּרִים מְמַכְרִיו²⁷, הַתְּקָרֵב אֶל צַדִּיק, שֶׁמְקָרְבוֹ וְהַפְּשִׁיטוֹ
מִתְבַּגְּדִים הַצּוֹאִים²⁸, רוֹחֵץ וְשׁוֹמֵף אוֹתוֹ, מְתַיַּעַע עִמוֹ, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה

²⁷ כְּמֻאָמַר חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים נד ע"ב): "אִין אָדָם יוֹדַע מַה בְּלִבּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ".

²⁸ רַבֵּנוּ וְ"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי מוֹחֲרֵן חֶלֶק א' סִימָן יד) שֶׁהַחֲטָאִים הֵם בְּבַחֲנֵינָת בְּגָדִים צוֹאִים,
וְאִמֵּר (לְקוּטֵי מוֹחֲרֵן חֶלֶק א' סִימָן כ"א) שֶׁהַבְּגָדִים, הֵם הַמְחַשְּׁבוֹת הַרְעוּת.

נקי ונאה²⁹... ואז הוא מעיז פניו למולו לאמר: "וכי אתה עזרת לי? מתי אי פעם עזרת לי בכלל? והנה דבר זה נוהג אצל כל צדיק, שמוזרד את עצמו אל כל יהודי³⁰, מרומם אותו ומכנים בו שכל מעורר אותו לשקידה בחדרי תורה³¹, עד שהוא כבר יש' שלם, אינו מתבייש לדבר... מנגל ומכה שחין שפמווד! וכי שכחת מי אתה? יכול להיות אחד שחמישים שנה עוסק לאסוף נשמות פגומות ולקרובם, ומבזבז זמן רב על זה, והנה יכול להיות שיקומו עליו אלו הנשמות בעצמן, ולהקשות עליו: "איך יש לך זמן? אתה מבזבז את

²⁹ משל למה הדבר דומה, לאחד שלקח הומלם (חסר בית) מלכלך ומדיף צחנה, מפשיט מפניו את בגדיו המלכלכים והמסריחים – אפשר לקבל הרעלה רק מריחו הרע, רוחץ ומקצף בגדרש, באשר מתנקה, מלביש אותו מחלצות נאות, והנה הוא כאחד האדם. פתאום האיש הזה פונה לזה שנקח אותו: "אה, אתה כל כך מסריח... נודף מפך ריח רע"... ברור שזה כך... כי התעסק עם הומלם בעל ריח לא נעים, כך אלו שהצדיק הטוב עמוס ברוחניות, ונקח אותם וכו' – מעיזים להטיח דברי הצפה בפני זה שהתעסק עמוס בהתמסרות, ורואים את סרחונם בדמותו של הצדיק, בדגמת ההומלם הנ"ל.

³⁰ וכל דבוריו אליו הם: "אל תהיה בטלן, שבוע אחר שבוע עובר, אוהזים כבר בפרשת יתרו, מבראשית עד יתרו עוד לא העברת את הסדרה שנים מקרא" וכו' (למרות הקזות המבבדת), עם כל מיני תרוצים ודחיות, למוד משניות? התשובה המתחמקת היא: "עזב אותי" וכו'. למוד גמרא? – לא לומד כלל.

³¹ הצדיק מכנים בו את השכל דקדושה והחל ללמד מקרא, משנה, גמרא ומדרש, ונוכח לדעת שאין לו בזה מוח סתום, הוא כבר התחיל ללמד זהר ותקונים, ועוד ספרים קדושים וכו'.

זמנך! בשאדם עומד בצד הוא מתפלל: "אני מבקל אתך, ואני רואה
 איך שאתה מבזבז את זמנך עם אנשים ונשים, בהורים וילדים, עם
 מי לא? מתי יש לך למען השם זמן ללמוד? מתי יש לך זמן לכתב?
 אני הרי מסתובב אתך".

הפלא הגדול בכרבת הזמן שהיתה למוהרנ"ת ז"ל

התשובה לתמיהה הזאת נעוצה בדברי הגאון הקדוש רבי נחמן
 מטשערין ז"ל, אשר בותב בתקדמתו לספר הקדוש עלים לתרופה:
 'הנה האיש הזה מוהרנ"ת ז"ל, לא נתן שנה לעינו ולעפעפיו
 תנומה, וכל ימי חייו היה עוסק רק בענין זה – לדלות ולהשקות
 מתורת רבו לאחרים ולפרסם שמו הגדול והקדוש בעולם. ועם כן
 בשקידה רבה מאד ובמסירת נפש עצום מאד, אשר לא יאמן כי
 יספר, וזכות רבו הקדוש מסיעתו, כי זכה למדרגה גבה ועליונה
 מאד בעבודת ה' ובחשנת התורה הקדושה, והכל היה בתמימות
 ובפשיטות גמור, ובשפלות אמתו וענוה שלמה, מה שאי אפשר
 לשער כלל. ואי אפשר לבאר בפריטיות ענין זה לא בכתיב ולא בעל
 פה, והיה חדיש נפלא ונורא מאד. כי זכה ללמוד הרבה בפשיטות,
 ש"ס ופוסקים ומדרשים וזהר הקדוש וספרי קבלה ושאר ספרי קדש,
 עד שכל מי ששמע קצת מסדר למודו היה משער בלבו, כי בלתי

אפשר דבר זה, אם לא שתאמר שיומם ולילה אינו עוסק רק בסדר למודו. ומלבד זה היה עוסק הרבה מאוד בעבודת ה' - עבודה זו תפלה, כי היה מתפלל תפלתו בכח עצום ובהתלהבות גדול ובדבקות נפלא. גם היה עוסק הרבה בתפלה ובתחנונים בתמימות ופשטות גדול, כי היה רגיל לומר בכל יום מזמורי תהלים הרבה, ובהתעוררות גדול, ובבכיה עצומה, ובקולות וצעקות גדולות ומשנות ובלב נשבר באמת כזה, אשר לא יאמן כי יספר, וכל השומע תצלינה אוניו, ורבים רבים מישראל, גם מהמון עם אשר לא היו מקרבים אליו כלל, וכמעט שלא הכירו אותו בפניו כלל, ונתעוררו לתפם בהתעוררות גדול דקדשה, על ידי ששמעו תפלתו ואמירת תהלים שלו, וסדר תקון חצות שלו, וכיוצא בזה, כידוע ומפרסם ענין זה. גם היה עוסק הרבה בכל יום לפרש שיחתו לפני השם יתברך ולהרבות בהתבודדות ותחנונים וכו' - שעות הרבה בכל יום, עד שכל מי ששמע סדר עבודת התפלה שלו, היה משער בלבו, כי אי אפשר דבר זה, אם לא שמבלה כל ימיו ולילותיו על תפלה ותחנונים. גם היה עוסק הרבה בכל יום לחפש חדושי תורה נפלאים על פי ההקדמות נוראות שקבל מרבו זצ"ל, ולסדרם היטב ולכתבם על הספר, כמובן קצת מהבוריו הקדושים בספרו 'לקוטי הלכות'. גם היה עוסק בספרי רבנו זצ"ל בעצמו בכמה וכמה

העֲתָקוֹת, וּלְלַבָּנָם וּלְסִדְרָם בְּכֹל פֶּעַם בְּסֵדֶר יוֹתֵר נְכוֹן, וּלְכַרֵּר
הַעֲצוֹת וְהַדְרָכִים הַקְדוּשִׁים הַיּוֹצֵאִים מֵהֶם לְמַעֲשֵׂה, כַּמּוּבָן מִסֵּפֶר
'קִצּוֹר לְקוּטֵי מוֹתֵר"ו' וְ'לְקוּטֵי עֵצוֹת'. וְגַם בְּעֵינֵי זֶה הָיָה לוֹ עֵסֶק
גָּדוֹל, כִּי סִדְרוּ בְּמִזְה פְּעָמִים, וּבְכֹל פֶּעַם בְּאִפְסֹן אַחֵר, בְּיָדוּעַ לְהַיּוֹדְעִים
גַּם בְּזֶה. גַּם הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה לְסֵדֶר תְּפִלוֹת עַל סֵדֶר כֹּל מֵאֲמָרֵי רַבֵּנוּ
וְ"ל, וְגַם בְּזֶה הָיָה לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל מְאֹד, כַּמּוּבָן מִזֶּה בְּסֵפֶרוֹ 'לְקוּטֵי
תְּפִלוֹת' הַנִּדְפָּסִים, לְבַד מִמֵּה שֶׁנִּשְׁרָפוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה חֲבוּרִים מִסֵּדֶר
'לְקוּטֵי תְּפִלוֹת' שָׁלוּ מִה שָׁלָא זְכוּ הָעוֹלָם לְרֵאוֹתָם וּלְהַנּוֹת מֵהֶם כָּלֵל,
בְּיָדוּעַ וּמְפָרְסֵם בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. לְבַד מִה שֶׁהָיָה צְרִיךְ כַּמְעַט בְּכֹל
יוֹם לְכַתֵּב מִכְּתָבִים הַרְבֵּה, וּבְאֲרִיכוֹת, בְּדַבְרִים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ,
לְאֲנָשִׁים רַבִּים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר זְכוּ לְשִׁתּוֹת בְּצִמָּא אֶת דְּבָרָיו,
בְּיָדוּעַ. וְכֹל מִי שֶׁשָּׁמַע וַיִּדַּע קִצַּת מַעֲנֵן סֵדֶר כְּתָבָיו הַנִּזְ"ל, הָיָה
מִשְׁעֵר בְּלִבּוֹ, כִּי בִלְתִּי אֶפְשָׁר דְּבַר זֶה אִם לֹא שְׁמֹבֵלָה כֹּל יָמָיו עַל
כְּתִיבַת עֵינָיִם אֵלָיו. וַיּוֹתֵר עַל זֶה מִה שֶׁעִסֵּק כֹּל יָמָיו לְיִסְדַּת הַבְּנֵי
הַקְדוּשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ וְצ"ל, וּלְהַדְפִּים סִפְרָיו הַקְדוּשִׁים בְּמִזְה פְּעָמִים, וּלְיִסְדַּת
וּלְבָנוֹת חֲבִית הַמְּדֻרָשׁ הַקְדוּשׁ שָׁלוּ. וּבְכֹל הָרַט וּפְרַט מַעֲנֵינִים הַנִּזְ"ל,
הָיָה לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל עִם רַבִּים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר הָיוּ בְּתוֹמְכֵי נַפְשׁוֹ,
אִךְ אַף עַל פִּי כֵן הָיָה צְרִיךְ לְבִלּוֹת זְמַן הַרְבֵּה עַל זֶה וּלְעֵסֶק
בְּנִסְיָוֹת רַבּוֹת בְּשִׁבִיל זֶה, לְבַד מֵאֲשֶׁר רַבִּים קָמוּ עָלָיו, וְהָיוּ לוֹ

מלקחמות גדולות ועצומות ומסירות נפש עצום מאד, קדם שזכה לגמור כל ענין וענין מענינים הנ"ל. ויותר על זה מה שזכה ללמוד מתורת רבו לאחרים, והיה עוסק הרבה לדבר עם בני אדם הרבה בכל יום וילקרב אותם לעבודת השם יתברך, והיה מבזה על זה זמן הרבה, בידוע כמה יגיעות צריכים לזה, וכמה זמן צריכים לכלות על זה, קדם שזוכין לעזר לבעל בחירה אחר, וילקרב אותו לעבודת השם יתברך, ומכל שכן שהיה לו עסק גדול עם אנשים רבים מישראל, שעסק עמם בענין זה לקרב אותם לעבודת ה', על ידי תהודושי תורה, ותפעויות, ותשיחות הקדושות שקבל מרבו וצ"ל. לבד מה שהיה צריך לכתב מכתבים רבים בכל יום לרבים מאנשי שלומנו, להשיב לכל אחד על שאלתו, ולהורות להם הדרך אשר ילכו בה וליחזק לבכם רק ביראת ה' כל היום; עד באן לשון הרב מפושטריין. למדים אנו מכל זה, כי מוהרנ"ת ז"ל היה פרכא דכולא ביה. הוא יכל הכל! הוא יכל להתפלל, הוא יכל ללמד, הוא יכל לכתב, הוא יכל לדבר עם אנשים, והיה לו זמן לעצמו גם כן, איך זה יכול להיות? על זה יש ברכה מיוחדת³².

³² בתוך הדברים הפיק מוהרא"ש נ"י רמז מענין יתרו הותן משה, שאף שהיה בעל תשובה צדיק, ועצתו אמונה בתוכה בתורה וכו', מכל מקום רואים, איך נותנים עצות לרבי ולצדיק, אשר קשה לראות אותו מתערב עם הקמוץ... ובאמת, אחרי זה בתיב

האחדות – תנאי לקבלת התורה

בפּרשַׁתנוּ, אָנוּ כְּכֹר קוֹרְאִים אֶת 'מַעֲמֹד קַבְּלַת הַתּוֹרָה', וְכֹה כְּתוּב (שְׁמוֹת י"ב, ב): "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַהָר", וְאוֹמֵר רַש"י: "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל" – כָּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, אֲבָל שָׂאֵר כָּל הַחַנּוּנִים בְּתַרְעוּמוֹת וּבְמַחְלָקָת. בִּי כְּדֵי לְזַכּוֹת אֶל קַבְּלַת הַתּוֹרָה הִיָּה חַיִּיב לְהִתְחַזֵּק בְּמִדַּת הָאֲחָדוּת וְהַשְׁלוֹם וְדוּקָא, כָּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, בִּי הַתְּנַאי לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה הוּא "לְאַהֲבָה כָּל יְהוּדִי", כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (שִׁיחֹת הַר"ן סִימָן צ"א): 'סִגְלָה לְהַתְמַדָּה שֶׁיִּזְכָּה לְהִיּוֹת מִתְמִיד בְּלַמּוּדוֹ, הוּא לְהִזְהַר לְבָלֵי לְדַבֵּר עַל שׁוֹם אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי וְכוּ'.

הגלות הארצה נמשכת, בגלל מחלוקת ותרעומות:

הַמַּחְלָקָת הִיא צָרָה נוֹרָאָה! אֲשֶׁר בְּשִׁבְלָהּ נִמְשַׁכֶּת הַגְּלוּת הָאֲרֶזָה, בְּגִלְלַת הַדְּבָר הַיְחִיד הַזֶּה – 'מַחְלָקָת וְתַרְעוּמוֹת!' – טַעֲנוֹת שׁוֹיֵשׁ לְכָל אֶחָד זֶה עַל זֶה... וְהִנֵּה כָּל שְׁמוֹת הַמַּחְלָקָת בְּדֶרֶךְ כָּלָל הִיא, שֶׁכָּל אֶחָד סָבוּר שֶׁרַק הַרְבֵּי שָׁלוֹ הוּא גְדוֹל... וְרַק הַדְּרֶךְ שָׁלוֹ נְכוֹנָה... יְדוּעַ מַה שֶׁהַתַּפְּטָא הַנְּאֻזֵן הַקְּדוֹשׁ בַּעַל הַדְּבָרִי חַיִּים מְצַאֲנוּ זו"ע³³: 'אִם אֲשַׁמְעַ שֶׁאֶחָד אוֹמֵר שֶׁרַק הַרְבֵּי שָׁלוֹ גְדוֹל אֲעַקֵּר אוֹתוֹ מִן הַשָּׁרֵשׁ'.

(שְׁמוֹת י"ב, כז): "וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חֲתָנוּ וַיִּלְךְ לוֹ אֶל אֲרָצוֹ"... בִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֵינוּ צְרִיךְ עֲצוֹת כָּלֵל.

³³ כִּידוּעַ שֶׁהַרְבַּ הַקְּדוֹשׁ מְצַאֲנוּ זו"ע הִיָּה אִישׁ חַרִּיף, תַּקִּיף קְדוֹשׁ.

אם אִתָּהּ מְקַבֵּל מִהֶרְבֵי תְּנֵה וְהִיא מְקַבֵּל מִהֶרְבֵי שְׁלוֹ – אֵל תַּעֲשֶׂה מוֹתָ עֲבוּדָה זָרָה שְׁלָמָה, וְכָל הַדְּבוּרִים הָאֵלֶּה: "זֶה יוֹתֵר גְּדוֹל מוֹתָ... זֶה יוֹתֵר גְּדוֹל מוֹתָ" – הֵם שְׁמוֹת מַחְלָטָה. כִּי מַחְלָקֶת הִיא הַדְּבָר הַגָּרוּעַ בְּיוֹתֵר. וְאֵת הַשְּׁמוֹת הַזֹּאת רוֹאִים גַּם אֲצֵל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו הַיְקָרִים חֲסִידֵי בְּרַסְלָב, וְהוּא דָּבָר מֵיָתֵר לְחִלּוּטֵינוּ, כִּי הֲלוֹא יֵשׁ לָנוּ רַבֵּי כְּנֵה גְדוֹל, כְּלָנוּ לּוֹמְדִים אֵת אוֹתוֹ 'לְקוֹטֵי מוֹהֲרָן'. "מַה יֵּשׁ לָךְ עִם הַשְּׂנִי? עֲזֹב אוֹתוֹ! לָךְ אִתָּהּ בְּדָרְךָ שְׁלֹד, וְהוּא יֵלֵךְ בְּדָרְךָ שְׁלוֹ" וְכוּ'. אֲכַל בְּעַל הַמַּחְלָקֶת מִתְעַקֵּשׁ: "לֹא, אֲנִי רוֹצֵה לְתַקֵּן אוֹתוֹ! וְזוֹ טְעוּת גְּדוֹלָה: "אֵל תִּתְקַן אֵת הַלֵּה; עֲזֹב אוֹתוֹ! וְהוּא שׁוֹב: "אֵיךְ אֲשַׁתַּק? הֲלוֹא הוּא מְעַקֵּם אֵת הַדְּרֹךְ" ... לָמָּה שְׁלֹא יַעֲשֶׂה בְּעַל הַמַּחְלָקֶת חֲשׁוֹבֵן נִפְשׁוֹ: "יִמֵּי אִתָּהּ בְּכָלֵל? הַיּוֹם אִתָּהּ כָּאֵן, וְלִמְחָר תִּהְיֶה בְּקָבֶר מְכֻסָּה עִם אֲדָמָה, וְעַל זֶה תִּקּוּם מִצְבָּח" ... הַמַּחְלָקֶת הִיא הַדְּבָר הַנְּקֻשָׁה בְּיוֹתֵר, וְעַם מַחְלָקֶת אֵי אֲפָשֶׁר לְקַבֵּל אֵת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

הַטְּהָרָה – תִּנְאֵי מְכָרָה לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה

וְעוֹד תִּנְאֵי לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה הוּא עֲנִין הַטְּהָרָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת י"ט, ט'): "וַיֹּאמֶר ה' אֵל מוֹשֶׁה לָךְ אֵל הָעָם וְקִדְשָׁתֶם הַיּוֹם וּמְחָר וּבְכַסּוֹ שְׁמֹלְתֶם". וְעַל כֵּן צְרִיךְ לְהִזָּהֵר מְאֹד בְּמַבְבִּילַת מְקוּנָה, בְּפָרַט בְּמַבְבִּילַת

עזרא המתניב, וכמו שדבר בקדשו בפספר הקדוש 'מאזר ושמש'
 (פרשת אמור): 'איתא בגמרא (ברכות כא ע"ב) מנין לבעל קרי שאסור
 בדברי תורה, ודרש הגמרא שאף לרבי יהודה שאינו דורש סמוכים
 בכל התורה במשנה תורה דרש, ולמדו בגמרא מן 'והודעתם לבניד
 ולבני בניד' (דברים ה, ט), וסמיו ליה (שם, י): 'יום אשר עמדת לפני ה'
 אלהיך בחורב', מה להלן ברית ובזיע ובאימה וביראה - אף כאן
 באימה וביראה ברית ובזיע, נמצא למדין מכאן שאי אפשר לו
 לאדם שישוג תכלית יראת ה' אלא אם נזהר בטבילת עזרא, וכן
 פרש רש"י למעלה בדבור המתחיל שאני ברפת הפזון הביא רש"י
 לישנא אחרנא שאני תפלה דלית ביה קבלת מלכות שמים אבל
 קריאת שמע דאית ביה קבלת מלכות שמים שמקבל את ה' ותברך
 לאדון ולמלך מיחד אסור להרהר בו עד שיטבל, הרי שבלתי אפשר
 לידע מה היא יראה שילמד ויתפלל ברית ובזיע כי אם שיהיה
 נזהר בטבילת עזרא. ואם הוא לומד או מתפלל ואינו נזהר בטבילה
 זו אי אפשר בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצוות. ואם הוא לומד
 ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבוא חלילה על ידי זה לידי
 אפיקורסות. ובזמנים הקודמים שהיה דבר ה' יקר בימים ההם, ולא
 היו יודעים מיראת הרוממות כלל, זאת היתה מחמת שהיו לומדים
 תורה ולא נזהרו בטבילה זו, והכת שפתי צבי, יפח שמם, שהיו אז

בימים ההם, ומזה נעשו אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה במזמאת הגוף, ויהיה העולם שמים עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעל שם טוב הקדוש, ואדמו"ר הרב רבנו אלימלך (מליז'ענסק), נשמתם בגנזי מרומים והם פתחו שער לה' צדיקים יבואו בו, שלא יתרחק אדם שום הרהור תורה עד שיטבל עצמו לקריו, שתכמי הגמרא לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה, אבל אותם האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומצוות צריכין להיות נזהר מאד בטבילה זו; עד כאן לשון קדשו של המאור ושמו'. ודבריו הקדושים עולים בקנה אחד עם דברי רבנו הקדוש זי"ע, כמו שמוכא (בהקדמה לתקון הפללי): 'בעת שנגלה התורה (של תקון העשרה מזמורים), אמר בתחלה, שתקון הראשון הוא המקנה שצריכים לטבל במקנה, ואמר בזו הלשון: **דאם ערשטע איז מקנה**. ואחר כך גלה התקון הפללי, לומר עשרה קפיטליך תהלים; כמו כן תדבר הוא בענין קבלת התורה תדבר הראשון אדם צריך להיות נזהר בטבילת מקנה.

ואחרי זה אמר השם יתברך (שמות יט, יב): **"והנפלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר"**; שצריך להזהר מאד שלא לעלות למעלה מפדרגתו, שלכפוף יפול לגמרי, כמו שכתוב (שמות יט, כד):

מי שלא הורס לעלות למעלה ממדרגתו – הוא המאשר ביותר
 ובעת קבלת התורה, כתוב (שמות יט, כד): "ויאמר אליו ה' לך רד
 ועלית אתה ואחרון עמך וגו' והעם אל יהרסו לעלות אל ה' פן
 יפרץ בם", אומר רש"י דבר נפלא – 'אמור מעתה, אתה מחיצה
 לעצמך, ואחרון מחיצה לעצמו, והפחנים מחיצה לעצמם. משה נגש
 יותר מאחרון, ואחרון יותר מן הפחנים, והעם כל עקר אל יהרסו את
 מצבם לעלות אל ה'; הינו שכל אחד היתה לו את המדרגה שלו
 והקפיד שלא להרס לצאת מגבולה אל מדרגה אחרת, כי זו תחלת
 הנפילה. כי הנה הקדוש ברוך הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין
 ואורו האין סוף מלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות מבדעדי
 יתברך בלל, וכל אחד לפי הכנתו ופרישותו זוכה להרגיש את האור
 האלקי האין סוף ברוך הוא, ולא שיך שאחד יהרום להכנס לתחום
 עבודתו של זולתו, וכפה מנהגו ושמותי הוא לחקות תנועות
 והנהגות של זולתו, והוא מעשי קוף בעלמא³⁴ – שפחקה את

³⁴ מותרא"ש נ"י הזכיר כאן אגב אורחא, את ההלכתא (שלחן ערוך ארח חיים סימן קנ"ט,
 סעיף יב): אם תקוף נותן מים לידים, יש פוסלים ויש מכשירים, ונראים דבריהם ומכל מקום
 יש להחמיר.

הָאָדָם³⁵. לִפְנֵי קְבֻלַּת הַתּוֹרָה בָּאָה הָאֲזוּהָרָה: "לֵךְ בְּדַרְךְ שְׁלֹךְ! עֹזֵב אֶת הַזּוּלָת... אֵל תִּסְתַּבֵּל עַל הַהוּא, לֵאמֹר: "הַהוּא כָּכָה... וְהַהוּא כָּכָה", רַב אֲנָשִׁים נּוֹפְלִים וְנִשְׁפָּרִים רַק בְּגִלּוֹל שְׁחָם מִסְתַּכְּלִים עַל זוּלָתָם בְּקִנְיָאָה, עַל גְּדֻלוּתָם בְּלִמְדָנוּת, בְּדַרְשָׁנוּת וְכוּ', לֹא חֲכָמָה יִשְׁכִּילוּ – הֵיוּ עוֹזְבִים אֶת הַזּוּלָת, וּמְחִדִּירִים בְּעֵצָמָם אֶת הַחֲבֵנָה הַפְּשׁוּטָה: "מַה יֵּשׁ לִי עִם הַזּוּלָת, הוּא זֶה הוּא, וְאֲנִי זֶה אֲנִי", וְאֵז הֵיוּ הַמְּאֻשָּׁרִים בְּיוֹתֵר וְהֵיוּ מְרוֹצִים עִם עֵצָמָם. וְזֶה הַגְּלוּי שְׁגָלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל עַל הַפְּסוּק: "אֶחָד הָיָה אֲבָרְהָם" – אֲבָרְהָם אָבִינוּ עֶבֶד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַק בְּבַחֲיִנַת אֶחָד שְׁלֵא הִסְתַּבֵּל וְהִתְבַּלְּבַל מִזּוּלָתוֹ כָּלֵל.

לְהַחֲיוֹת אֶת עֵצָמוֹ עִם מַה שְׁיֵשׁ לוֹ...

אָבֵל תְּמִיד הָאָדָם נִשְׁפָּר וּמִתְאַוֵּן: "אָבֵל הָרִי אֵינִי לִי כְּלוּם עִם מַה אֲהִיָּה מְרֻצָּה?", עֲלוּ לְהוֹצִיא הַזּוּק מִהַמְּעֵשֶׂה שֶׁשֶּׁפָּר רַבְּנוּ ז"ל מִחֲכָם וְתָם, הַתָּם הָיָה מְלֵא שְׂמֻחָה, "אָבֵל עַל מַה אֲתָה שְׂמֻחָה?" שְׂאֵלָה אוֹתוֹ אֲשֶׁתּוֹ: "הָרִי אֲתָה עוֹשֶׂה נֶעַל עִם שְׁלֵשׁ קְצוֹוֹת, וְכַמָּה אֲתָה כֹּבֵר מְרוֹיָח?" וְהוּא עוֹנֶה: "זֶה כְּזֶה נֶעַל מְסוּבֵר... כְּזֹאת נֶעַל מְתוּקָה",

³⁵ וּמִסְפָּר, שֶׁפָּעַם הִבְחִין הַגְּאוֹן הַקְּדוּשׁ בְּעַל הַדְּבָרִי יוֹאֵל' מִסַּטְמָטָר זי"ע, בְּאֶחָד שְׁתֵּקָה אֶת תְּנוּעוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת, פָּנָה אֵלָיו בְּגִעְרָה: "אֵי לָךְ שׁוֹטָה! הֲלוֹא כֹּבֵר אֵינִי עוֹשֶׂה אֶת הַתְּנוּעוֹת הַלֵּל, אֲנִי עוֹשֶׂה אֲהָרַת..."

הוא החייה את עצמו עם מה שיש לו! – "אבל ההוא מרויח יותר" – מתרים הקול המיזאש. – "מה יש לי עם ההוא", הוא אומר – "זה מעשה שלו וזה מעשה שלי", זאת היא מדת הצמצום! לעזוב את 'ההוא', פי אני זה אני... וברוך השם, אף שאני בזאת נשמה שבורה, ירודה ופגומה, שבמותי – בכל זאת זכיתי, ברוך השם, יש לי עוד את הצלם אלקים אני עטור בפאות יש לי זקן, ועוד לא 'נגעתי' בהם³⁶ וכו' וכו' יש עם מה להחיות את עצמו. וזה בחינת "פן יתרום לעלות אל ה' פן יפרץ בם" – פי אם אתה מסתפל על ההוא – אתה הורס ופורץ למעלה מפרגתך... ואם תיה האדם מרגיל את עצמו רק להסתפל על עצמו – תיה זוכה לקבל את התורה הקדושה.

צריה כל אחד לדעת: שהתורה נתנה לה בפרטיות

בעשרת הדברות יש תרי"ג אותיות, וכל אות היא בנגד מצוה אחרת – אנכי הווי"ה אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. וכתב הרמב"ן הקדוש: 'נאמרו כל הדברות פלן בלשון יחיד,

³⁶ הסימן הראשון של אחד המדרדר ביהדות – בשהוא מתחיל לקצץ את הזקן, מקצץ עוד ועוד, הזקן מתקטן והולך, אחר כך את הפאות בהתחלה הוא מקצץ ומקביא אותן עד שהן נעלמות לגמרי, וככה זה מתחיל, על כן אומר מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי תלכות גלות תלכה א): זה הדבר הראשון ביהדות וכו'.

ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ, וְלֹא בְּאִשֶׁר הִתְחִיל לָהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם וְגו', אִם שָׁמַעַתְּ תִשְׁמְעוּ (יט ד, ח), לְהִזְהִיר, כִּי כָּל יְחִיד מֵהֶם יַעֲנֹשׁ עַל הַמִּצְוֹת, כִּי עִם כָּל אֶחָד יְדַבֵּר, וְלִכְּל אֶחָד יִצְוֶה שְׁלֹא יִחְשְׁבוּ כִּי אַחַר הָרֵב יֵלֶךְ וְהִיחִיד יִנְצַל עִמָּהֶם. לָכֵן צְרִיךְ כָּל אֶחָד לְהִרְגִישׁ: 'הַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּשִׁבְלִי, אִי, כָּל הָעוֹלָם לֹא שׁוֹמְרִים עַל הַתּוֹרָה... כָּל הָעוֹלָם הִתְנַתְּקוּ מִהַבְּרָא – מַה יֵשׁ לִי עִם הָעוֹלָם? הַתּוֹרָה מִתְחִילָה: "אֲנֹכִי הוֹרֵ"ה אֱלֹהֵיךָ – אֲנִי הָאֱלֹקִים 'שְׁלֹךְ' – "אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם – אֲנִי הוֹצֵאתִי 'אוֹתְךָ' מִמִּצְרַיִם".

תּוֹרֵד אֶת הַעֲבֹבוֹת וְהַעֲבֹדָה זָרָה מֵהַפְּנִים שְׁלֹךְ...

הַדְּבָרָה הַשְּׁנִיָּה – וְלֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי – מְבַאֵר רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּאוֹר גּוֹרָא (לְקוּטֵי מוֹתְרָן חֶלֶק א' סִימֵן כג) כִּי יֵשׁ פְּנִים דְּקַדְשָׁה, שְׁהֵם אֲנִפִּין נְהוּרִין, בְּחִינַת תַּיִם וְכו', וַיֵּשׁ פְּנִים דְּסַמְרָא אַחֲרָא, שְׁהֵם אֲנִפִּין חֲשׂוּכִין, מְרַה שְׁחוּרָה, עֲבוּדָה זָרָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "לֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱלֹקִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי"; וּבְמִקּוּם אַחַר אֹמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי מוֹתְרָן חֶלֶק א' סִימֵן קנג): "אִם הִתְלַמֵּיד יֵשׁ לוֹ פְּנִים, הֵינּוּ בְּחִינַת אֲנִפִּין נְהוּרִין, בְּחִינַת מְרָאָה מְלֻטְשָׁת, אֲזִי יְכוּל לְקַבֵּל פְּנִים, לְקַבֵּל אֹר פְּנֵי הָרֵב. וְאֲזִי רְאוּי שְׁהָרֵב, יִתְרָאָה עֲצֻמוּ בְּתוֹךְ פְּנֵי הַתְּלַמֵּיד הַמְּקַבֵּל פְּנֵיו, כְּמוֹ בְּכָל מְרָאָה מְלֻטְשָׁת, שְׁכָל הָעוֹמֵד בְּנִגְדָה רּוֹאָה

את עצמו בתוך המראה. בן מתיב גם בן פאן, שחתלמיד יקבל פני הרב, הינו שיקבל פני הרב לתוכו, שיתראה בתוכו פני הרב. וזהו קבלת פנים; ולפנים האלו זוכים על ידי שמחה, אבל אם אדם שקוע בתאות ממון, הוא תמיד שרוי בעצבות ובפנים חמוצות, שזו בחינת עבודה זרה ממש, כי כל העבודות זרות תחובות בממון (ע"י שם בתורה כג ח"ל). וזהו "ולא יהיה לך אלהים אחרים על פני" – שלא תהיה שרויה על פניך העצבות שהיא העבודה זרה. פני האדם הם עקר האדם! אדם צריך להשתדל להיות תמיד שמח עם חיוה, שזה מורה על פנימיותו הטהורה. מספרים על הגאון הקדוש רבי ישראל סלנטר זי"ע, שפגש פעם באחד עם פנים חמוצות ושרוי במרה שחורה, החל להוכיחו בדרך מוסר: 'אתם ממש בור ברשות הרבים'; תרי אתה חיב! שואל אותו חלה: "מה עשיתי"? אתה הולך בסגר פנים חמוין, ונמצא שהפנים שלך הן רשות הרבים ומי שפוסתפל עליך נהיה בעצמו חמוין, הסתובב נא מחיך, כך תשמח את כלם...

עוב את החייון השמרי שהבורא יתברך ברנו עליך

הדברה השלישית: "לא תעשה לך פסל וכל תמונה" וגו'. התורה תקדושה מזהירה אותנו שלמעלה אין שום דמות ואין שום מראה, ולית מחשבה תפיסא כלל בבורא יתברך שמו, כל אחד מציר

לְעַצְמוֹ בְּאֵלֹהֵי בְּבִיכּוֹל, הַבּוֹרָא יִתְפַּרֵּךְ בְּרַגְזוֹ עָלָיו, אֲבָל אֵלֹהֵי הַם
הַדְּמִיּוֹנוֹת, נֶעֱבָעוּ, כִּי הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ הוּא אֵב הַרְחֵמֶן הוּא רוֹצֵה בְּנוֹ
וְחַפֵּץ לְקַרְבְּנוֹ. וְכָל הַמַּחְשְׁבוֹת שֶׁהֵן הַפֶּךָ הַקָּרֵב הוּא, הֵן בְּבַחֲיַנֵּת
"לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם הַיְיָ"ה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנְקָה הַיְיָ"ה אֶת אֲשֶׁר
יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוֹא" – אֵל תִּקַּח אֶת שֵׁם הַיְיָ"ה אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁבִיל
שׁוֹא, בְּאֵלֹהֵי הַבּוֹרָא בְּרַגְזוֹ עָלֶיךָ, כִּי אֵין זֶה נְכוֹן, אֲדַרְבַּתּוּ הוּא אֵב
הַרְחֵמֶן רַק הַיֵּצֵר הַרַע הוּא זֶה שׁוֹמְכֵנִים בְּאָדָם: "לֹא צְרִיכִים אוֹתְךָ...
אֲתָה כְּלוּם... הַבּוֹרָא לֹא צְרִיךְ אוֹתְךָ...", אֵלֹהֵי הַמַּעֲשִׂוֹת שֶׁבְּאֵוֹת מִצַּד
הַסָּמִיךְ מ"ם.

זְכִירַת הַשַּׁבָּת וְשִׂמְחָה עַל שְׂמִירַת שַׁבָּת

הַדְּבָרָה הַרְבִּיעִית – "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ", לְזַכֵּר תְּמִיד אֶת
הַשַּׁבָּת קְדֹשׁ, וְתְּמִיד לְשִׂמּוֹחַ עִם זֶה שֶׁהוּא זָכָה לְשִׂמּוֹר שַׁבָּת, כִּי אֵין
שִׂמְחָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֶּה, וּבְמִשְׁךָ כֹּל יוֹם הַשַּׁבָּת לְהִיּוֹת שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה
עֲצוּמָה, וְרָאוּ נָא מַה שֶׁחֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים בַּמְּדָרָשׁ (תְּנַחֲוּמָא
בְּרֵאשִׁית סִימָן א): 'כְּבוֹד שַׁבָּת עֲדִיף מֵאֵלֶף תַּעֲנִיּוֹת'; הִנֵּה אֲנוּ אוֹחֲזִים
כַּעַת בְּסוּף יְמֵי הַשׁוֹכְבִּי"ם הַקְּדוּשִׁים, הַמְּסַגְּלִים, לְפִי דְבָרֵי הָאֲר"י
לְתַקּוֹן עֲוֹנוֹת, עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה וְתַעֲנִיּוֹת וְכוּ', וְהִנֵּה אִם נִתְּבוּנָה, הָרִי
בְּתַקּוּנֵי הָאֲר"י הַקְּדוּשׁ עַל הַפְּגָם הַנּוֹרָא וְכוּ', צֹוֶה לְהַתְּעַנּוֹת פ"ד

תענינות (ענין שער רוח הקדש דף יז ע"ב), ואם נכפיל אותן לפי רבוי המאנים רחמנא ליצלן, עשרה, מאה, אלף וכו', נקבל חשבון כזה, שאם במשך כל שבועים שנות חיי האדם – לא יספיק להתענות את מספר התעניות שמחייב להתענות על פי דברי האר"י הקדוש, ויצטרך כמה גלגולים על זה כו', כולי האי ואולי. והנה בדורנו אנו, למי יש פח לצום? אבל כאשר מוגעים לשבת, והוא זוכה לשמרה ולכבדה כראוי, וכל השבת הוא מתאפק מריב ומחלקת ומדברים בטלים, ושרוי בשתיקה ובשמחה במשך כל השבת, והעקר לשמח שזכה לשמור שבת קדש – כבר זוכה לאלף תעניות על ידי שבת אחת! וכך שבת אחר שבת, הוא זוכה לתקן רבוי עונות, רחמנא ליצלן, אשרי השמח בשבת קדש וזוכה לתקן את אשר עות בימי חייו.

איך זוכים לשמחה אמיתית בשבת קדש?

אבל החפרון הוא שאין מרגישים טעם בשבת קדש, וזה מחמת שחסר באמונה במעלת השבת. ובפרוש גלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן יז): 'צריך לזהר מאד להיות שמח וטוב לב בשבת, כי מעלות וקדשות שבת גדולה ויקרה מאד'. ומוהר"ן ת"ז ח"ב על זה תפלה נוראה ונפלאה (לקוטי תפלות חלק ב' תפלה יג), וכדאי להתרגל בכל ערב שבת, ללמוד את המאמר הנ"ל מלקוטי מוהר"ן, ולומר

אחריו את התפלה המוסדת על פיו, ואז נוכח לדעת, ממועלת השמחה בשבת קדש.

הנפיון להתקוטט ולכעס דוקא בשבת

והנה רואים שבשבת קדש, אז האדם הוא "לידיקגייער"³⁷, הוא אינו עושה כלום, אזי הוא מוציא את העצבים שלו על בני ביתו בו, לכן אומרים חכמינו הקדושים שהשטן עסוק בערב שבת³⁸ לעשות מחלקת בבתי ישראל³⁹, ונכנס רצון רק לראות הסרונות על בני ביתו, ומתקוטטים, העקר שהשבת תהיה פארשטערטע שבת⁴⁰, אם לאדם יש שכל – תהיה בשקט... תשתק... תראה איך שתעבר עליך 'ליכטיגע שבת'⁴¹, ושבת קדש מביאה כל מיני השפעות, כמובא בזהר הקדוש, ואם אדם זוכה והוא שמח, יש לו שבוע אחר לגמרי.

³⁷ רקני.

³⁸ כמו שבערב יום הכפורים מתרועע השטן לפני כל נדרי – מה אני עושה פה?

³⁹ השוה למה שאמרו בגמרא (גיטין נב ע"א): 'הנהו בי תרי דאוגרי בהו שטן דכל בי שמישי הוו קא מינצו בהדי הדדי איקלע רבי מאיר להתם עכבינהו תלתא בי שמישי עד דעבר להו שלמא שמעיה דקאמר וי דאפקיה רבי מאיר להווא גברא מביתהו.

⁴⁰ שבת מפרעת.

⁴¹ שבת מאירה.

אחר כך באה מצות כבוד את אביך ואת אמך - שצריך להזהר בזה מאוד, לא תרצת, לא תנאף, לא תגנב, כל אלו קשורות זו בזו בעסקת חבילה אחת, כי אם אחד נואף אזי הוא כבר רחמנא ליצלן רוצת, למה? כי הורג את ילדיו, ומכל שפת זרע יכול להילד ולד, ובנה הוא רוצת, אחר כך הוא מורה הטר לגנב ולשקר, וכך הולך מדחי אל דחי, רחמנא ליצלן, עד שהוא שוקע בעונות. ואם יהודי זוכה להכניס בדיעתו הקדמה זו, כל תייו הם חיים אחרים לגמרי, לכן צריך לעשות התחלה חדשה בקיום המצוות הללו בתכלית השלמות. כי בשבוע הזה אנו מקבלים את התורה הקדושה מחדש, כמו שהאר"י הקדוש אומר, שהקריאה מעוררת את הזמן (שער ריש הקדש תקון כז).

צדקת פזרונו בישראל של הרב מצאנז

ונדבר מעט ממועלת מצות הצדקה. ידוע ומפורסם שהגאון הקדוש בעל ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע היה יחיד בדור במדת הצדקה... וצדקת פזרונו בישראל היתה מפלגת כל כך, עד שממש מסר את כל אשר לו לצדקה ואף את לחמם של בני משפחתו מסר לעניים וכו', ובענין זה מספר, כי פעם אחת הגיע אל בית הרב מצאנז, גביר אחד, והנה הוא מבחין שהילד, בן הרבי, שוכב במטה ואינו

קם, פָּנָה אֵלָיו: "חֲצֹקְלוּ!⁴² הָאֵם אַתָּה לֹא בְרִיא?" וְעָנָהוּ הַיֶּלֶד: "אֲנִי בֶן בְּרִיא", וְהִתְפַּלֵּא הָאוֹרְחָה: "אֵם בֶּן, מִדּוּעַ אַתָּה שׁוֹכֵב בַּמִּטָּה?" וּתְשׁוּבַת הַיֶּלֶד הִדְהִימָה אוֹתוֹ: "אָבָא לָקַח מִמֶּנִּי אֶת בְּגָדֵי וְנִעְלִי הַחֲדָשִׁים וְהִעֲנִיק אוֹתָם לְיֶלֶד יְתוֹם, לָכֵן אֲנִי לֹא יָכוֹל לְצִאת מִהַמִּטָּה לֵאלֹא בְּגָדִים"... וְנִהְגוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה לְהַתְבַּיֵּא מֵאֲבֵיהֶם הַצַּדִּיק אֶת הַמַּעוֹת שֶׁבְּרִשׁוֹתָם וְכוּ', כִּי אִם הָיָה רוֹאֵה מִשְׁהוּ שֶׁהוּא יָכוֹל לְתַת לְזוּלַת – אָכֵל, בְּגוּד, כֶּסֶף וְכוּ', הָיָה פְּשׁוּט לִזְקַח מִהֵבִית, וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן, עַל יָמִין וְעַל שְׂמֹאל, לֵאלֹא גָבוּל.

הַדְּבָרֵי חַיִּים מִצֵּאֵנוּ פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת בְּנִתְיַנַּת צְדָקָה

וּמִסְפָּר, שֶׁפַעֵם פְּגָשׁוּ סוֹחְרִים יְהוּדִים חֲסִידִיִּים מִפּוֹלִין, בְּדֶרֶכְם לְעַסְקִים, אֵיזָה 'אוֹיְבֵעֲרֵלְעֵנְדֵעֵר אִיד'⁴³, בְּלִי זְקוּן, עֲצוּב וְשִׁבּוּר וְדַמְעָתוֹ עַל לְחָיו. בְּדֶרֶכְם שֶׁל יְהוּדִים, פָּנּוּ אֵלָיו וְנִסּוּ לְדוֹכְבוֹ: מַה לָּךְ בּוֹכָה ר' יְהוּדִי? הָאֵם קָרָה מִשְׁהוּ? הָאֵם אֶפְשָׁר לְחַצִּיעַ עֲזָרָה?" בְּמִרְרוֹת גְּדוּלָה שֶׁפָּדַח הַיְהוּדִי אֶת לְבוֹ לְפָנֵיהֶם: "וְכִי אֵיךְ לֹא אֲבַכָּה, הָרִי כַּעַת שְׂמַעְתִּי מִפֶּה הַרוֹפֵא בְּשׁוֹרַת אִיּוֹב, שֶׁלֹּא נוֹתֵן סְבוּי לְחַיִּי

⁴² הָיָה זֶה בְּנוֹ הַכּוֹר, הַנָּאוֹן הַקְדוּשׁ רַבִּי יְהוֹקָאֵל שְׂרָגָא. בַּעַל הַדְּבָרֵי יְהוֹקָאֵל מִשִּׁנְאוֹ וי"ע – נִסְתַּלַּק ו' מִבַּת תְּרַנ"ט.

⁴³ כִּנּוּי לַיהוּדִים שֶׁהִתְגּוֹרְרוּ בְּהַבֵּל אֶרֶץ (בְּלִיל הַעֲלִיּוֹן) בְּהוֹנְנָרְהָ, שֶׁהָיוּ רְחוּקִים מִמִּנְהֵגוּ חֲסִידוֹת, וְהִתְנַהְגּוּ כִּיהוּדִים אֲשֶׁרִנְיִים (נָקִים) בְּכָל עֲנִינֵיהֶם.

בני החולה" ... הפותחים החסידים נפו לדבר על לבו, דברי ניהומים ותזוק: "מה? וכי אתה באמת סבור שהרופא הוא בעל הבית על חיי בנך?" "אם תשמע לעצתנו סע לעיר צאנו שבגליציה, שם גר רבי צדיק גדול מאד פועל ישועות בקרב הארץ, תתנו שם צדקה באשר ישית עליכם, ותהיה לכם ישועה" וכו' וכו'... סבר וקבל, ונסע לצאנו. באשר אף דרך על מפתח חדרו הקדוש של ה'דברי חיים, פנה אליו בשאלה: "יש לך חמש מאות רייניש"? היהודי התפלא מאד, מדוע אין הרבי שואל אותו לשמו ולמבקשו וכו', פנהוג. אבל ענה: "כן! יש לי". והרבי אומר לו: "הבא הנה את חמש מאות רייניש, ולך לחיים ולשלום" ... בלי לשאול אותו על מה הוא בא, ביציאתו החוצה מלמל בועף: "פולנים רמאים שלחו אותי לאיזה יהודי (והתפלא בנסות על הרב הקדוש), נו, מילא, הרי כבר אבדתי סכום עתק לרוח, הרי לי עוד חמש מאות רייניש שהלכו לרוח" ... ומחויץ לחדר הרבי, ישבו שני בניו הקדושים: הצדיק הקדוש רבי יהונתן רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע, והצדיק הקדוש רבי ברוך מגורליץ זי"ע⁴⁴, ושמעו את דברי היהודי. הרב הקדוש משינאווא זי"ע התרגש מדבריו, וצוה לגבאי: "מהר, רויץ אחריו ותחזר לו מיד את חמש המאות רייניש, כדי שלא יצא מזה

⁴⁴ בנו החמישי של הרב הקדוש מצאנו, (במינו לקטו קצת מתורתיו בספר 'דברי ברוך').

חלול השם, שלא ילך וישמיץ את אבינו הקדוש וכו' וכו'. לעמתי ענה ואמר הרב הקדוש מגורליץ זי"ע: "לא! לא! לא אחי! אם אבינו הקדוש לקח ממנו את הכסף, אפה תראה שהוא כבר נושע" ... ובין כך היהודי נסע לדרבו. והנה בעבור זמן מה שב היהודי לצאנו, והחל קורא בהתפעלות: 'אמנם ידעתי שיש אלקים בעולם, אבל זה שהוא הותר נציג בעולם - זאת לא ידעתי; כי אמנם בנו נרפא בדרך פלאית, והשפיל ליחם זאת במופת של הרב הקדוש מצאנו זי"ע. באשר שמעו זאת, נכנסו הבנים הקדושים אל אביהם, ושאלו אותו לפשר הענין, איך פטרו לשלום מיד, ורק לקח ממנו כסף... ענה ואמר הרב הקדוש מצאנו זי"ע: "כשהייתי היום במקוה עלה לי רעיון, אני היב לעזור כאן לעניים, אם יש לי כאן חמש מאות רייניש בשביל צדקה מסימת, מי שיהיה הראשון שיתן לי - יושע במה שיצטרך, והנה הניע היהודי הזה, והוא עזר לי בנתינת הכסף לצדקה, ואמנם הוא נושע מן השמים". הנה כי כן, למדים אנו ממעשה נפלא זה, שאין מפסידים בגלל הצדקה...

קריאה קדושה לתמיכה במשפחות נצרכות שבארץ ישראל לפני פסח
אבל צריך הרבה לבקש מהשם ותברך שיחונן אותנו בדעת איך
ולמי לתת את הצדקה, כמו שאנו רואים שמוהרנ"ת ז"ל חבר בפוח

וכמה תפלות אודות ענין זה עצמו, כי צריך לדעת איך ולמי לתת צדקה. והנה קרבים אנו אל 'שבת שקלים' (שיחול בשבוע הבא) – 'באחד באדר משמיעין על השקלים', רציתי לעורר את אנשי שלומנו, למרות שאיני רגיל לבקש... וגם הלצה אקנה שלא אצטרף לבקש, אך הפעם אחרג ממנהגי, ואדבר נא מענין צדקה הגונה לנצרכים בארץ ישראל, הנה אני מגיע מארץ הקדש, ובעיני ראיתי את התועלת והמעלה הגדולה שבהקמת ותפעול 'בית התבשיל' – הנותן לאנשים אכל⁴⁵, שמעלת הצדקה הזאת גדולה ומפלגת עד מאד. ועל של עתה באתי, בפרס חג הפסח הממשמש ובא, וצרכי הפסח רבים הם, ביודע, והנה יש למעלה מארבע מאות משפחות נצרכות, שאין להם מקור עזרה אחר כלל. ברוך השם, אין בעל הנס מכיר בנסו' (נדה לא ע"א), בקהלות הגדולות, ישראל קדושים נתבעים ונותנים צדקה, ודואגים לרוחת אחינו בני ישראל ביד רחבה מאד, ובמיחד לפני פסח. אבל אני מדבר אודות משפחות שאף אחד בעולם לא יודע מהן, ואין מי שדואג ואכפת לו מהן, לכן

⁴⁵ הפונה אל מוסד בית התבשיל – 'אחל אברהם', שנוסד על ידי מוהרא"ש ג"י, ביבנאל עיר ברמל, אשר שם מחלקים ארוחות מזינות בהנם לכל רעב ונצרה, ובכל יום, מתפלת ותיקין עד עשר בערב – הוא פתוח לכלם – גברים, נשים וילדים, ובכל יום מחלקים למעלה מאלף מנות אכל טרי ומעים. וכאשר הזכיר מוהרא"ש ג"י דבר זה, אמר בתכלעה: "אתם צריכים לבד לנסע לשם ולראות כמו עיניכם".

אֲהִיָּה לָהֶם לָפֶה, וְכַעַת בְּאַשֶׁר 'בְּאַחַד בְּאָדָר מִשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים',
וְעַלִּינוּ לְהַשְׁתַּדֵּל בְּשָׁבוּעַ זֶה לַפְּעַל בְּעִנְיָו, וְאִין לָנוּ הַשְּׁנָה עַד כְּפֹה
אֲפָשֶׁר לְהַצִּיל וְלַעְזֹר... עַל בֶּן אֲצִיעַ, שְׁכַל אַחַד יִשְׁתַּתַּף בְּצַדְקָה
הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, לְפָחוֹת עֶשֶׂר פְּעָמִים ח"י, וְיִתְבָּרַךְ מִן הַשָּׁמַיִם.

מַפְלָה לְשׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִכּוֹת הַצְּדָקָה

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר לְשׁוֹנְאֵי הַצְּדָקָה תְּהִיָּה מַפְלָה גְּדוֹלָה לְהַמֵּן
הַרְשָׁעִי, שֶׁזֶה כּוֹלֵל אֶת כָּל הַרְשָׁעִים, שֶׁהֵם בְּבַחֲיַנַת הַמֵּן, הַחֹרְקִים
שֶׁנִּיהָם עַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְיִפֶּה מִצּוֹת הַצְּדָקָה לְהַצִּילֵנוּ מִקְּלַפַת הַמֵּן
עַמְלֵק, כְּדֹאִיתָא בְּגִמְרָא (מְנַלָּה יג ע"ב): 'גְּלוֹי וְיָדוּעַ לְפָנַי מִי שֶׁאָמַר וְהִיָּה
הָעוֹלָם שְׁעֵתִיד הַמֵּן לְשָׁקוֹל שְׁקָלִים עַל יִשְׂרָאֵל לְפִיכּוֹ הַקְּדוּמִים שְׁקָלִיהֵן
לְשָׁקְלֵי, וְהִינוּ דִתְנֵן בְּאַחַד בְּאָדָר מִשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים, וְכֵן אִיתָא
בְּגִמְרָא (בְּבֵא בְּתָרָא י' ע"א): גְּדוֹלָה צְדָקָה שְׁמִקְרַבַת אֶת הַגְּאֻלָּה, וְאִין
יְרוּשָׁלַיִם נְפִידִית אֵלָא בְּצְדָקָה (שְׁבַת קִלְט ע"א), וְעַל יְדֵי הַצְּדָקָה שְׁנַתְּנָן
בְּזִמְנֵן הַזֶּה, נִזְכָּה לְגְאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלָמָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

